

Bodóné Csiba Gizella

A rózsaszín ország

Jordánia

Bodó Csiba
Gizella:
A rózsaszín ország

Jordánia

2003.
(PDF-ES VÁLTOZAT: 2013.)

*Írta és szerkesztette: Bodó Csiba Gizella
Fotók: Bodó Csiba Gizella*

*A 2013-as - PDF-es - változat tipográfiája,
szerkesztése: Baranyai Attila*

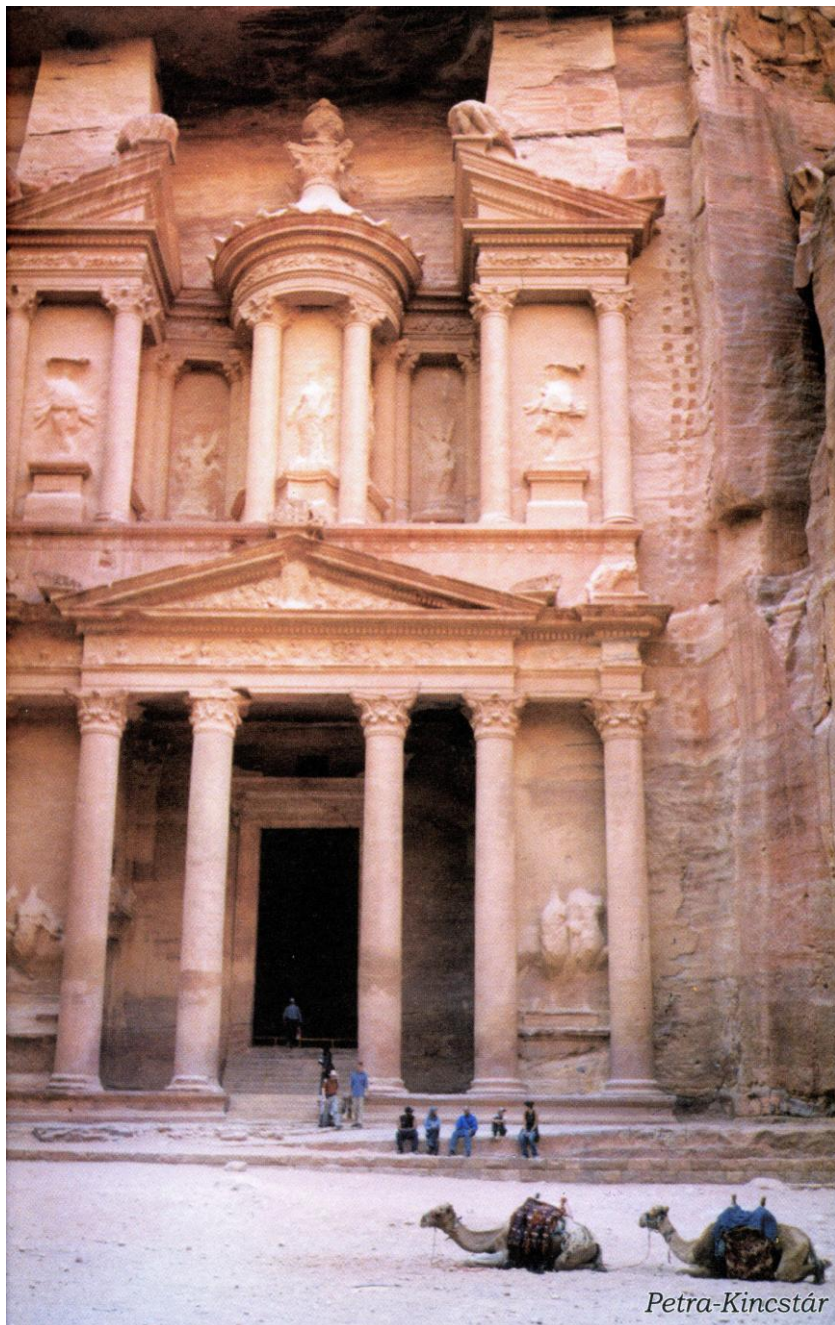
A könyv nyomtatott formában is kapható

*a Szent Gellért Kiadó és Nyomda könyvesboltjában:
1053. Budapest, Kossuth Lajos u. 1. sz. alatt,
vagy megrendelhető
a a@szentgellertkiado.hu címen.*

© Bodó Csiba Gizella, 2003

*Minden jog fenntartva, beleértve az egész vagy a
részletek reprodukálásának jogát!*

Petra-Kincstár

A rózsaszín ország – Jordánia

Már a kilencedik éjszaka telik úgy, hogy álmomban Jordániában járok. Ballagok Petra lépcsőin, vagy Jerash utcáinak oszlopai között, ahol épek az ókori város kapujának ívei, süpped a lábam a Vörös sivatagban.

Minden éjjel így kezdődik az álom, valahol Jordánia földjén.

Lehet, hogy valóban ott járok? Az álom álom? Vagy a valóság volt az álom? Az a kilenc érdekes, izgalmas nap? (A kilences szám itt is oly gyakran felbukkan, mint amikor a Szentföldnek izraeli oldalán jártam, s észleltem, hogy hozzám szegődött.)

2002-t írunk, november havának 12-ik napját, amikor el indulok Jordániába, a Szentföld „másik” oldalára, (s már ez is egy 9-es), a FERIHEGYI-repülőtér 27-es (9) beszálló pályájáról 9.30-kor indul a gép.

Két órája repülünk. Éjfél elmúlt. Elhagytuk Isztambult, Ciprust. Körülöttem csendesesen vagy szuszogva alszanak. Tekintetem a sötét égbolton, talán abban reménykedem, hogy egy fényes égitest egyszer csak benéz a szárnyas gép ablakán. A Hold az, ki tisztes távoból kísér bennünket, hát őt bámulom. S megáll a lélegzetem. Odalenn, mintha egy csillagokkal kivarrt perzsaszőnyeg lenne terítve, mint a nagyon tiszta égboltú csillagos, nyár éj olyan a kép, csak sziporkázó színesben. Mint a csillagképek sűrített szövete. Nézem a varázslatot, most én vagyok fent, s a csillagos égbolt van alattam? Éjszaka még nem láttam ilyen magaslattól a Földet.

Eszembe jut – s immár nem először – Hermész Triszmegisztosz: „Amint fent, úgy lent”.

Most a millió, színes sziporkázó kicsi csillag-szőnyeg a földet borítja be. Ez csak Kairó lehet. A város hatalmas területén mintha millió vibráló, sárgás és kékes mécses láng remegne. Szébb vagy éjszaka mint nappal Kairó, amikor nem a Halottak városa szürke színeit látom, s a millió befejezetlen épületed, hanem a ragyogásodat. S szemem nem tudom levenni a varázslatról. Az Ezeregy éjszaka meséit mi ihlette, ha nem látták ezt a képet? Ez a látvány Karácsony éjszakája most számomra.

A jóslaton gondolkodom, amit az elindulás előtt egy héttel asztrológus-tanuló barátnőmnél jártamban „kaptam”, aki – minő véletlen – a Csillag-telepen lakik, a Vénusz utcában. Rendelkezik a Müller Péter féle Jóskönyvvel, s gondoltam próbáljuk ki, mit mond nekem a jóskönyv?

Dobtam, ahogy elő van írva.

Az első volt a 42-es jel, és abból lett az 50-es.

A 42-es szám jelentése, üzenete így szólt:

GYARAPODÁS

„A növekedés, kibontakozás, fejlődés, termékenység és feldúsulás ideje ez most a Gyarapodás időszaka, - mondja a Jóskönyv- Apály után a dagály. Majd így folytatódott:

„Gyarapodás. Üdvös, ha van célod, amelyet követsz. Üdvös átkelni most a Nagy Vízen.

A jószejt mögött az egymást segítő és növelő erők harmóniája áll. Ezt úgy éled meg, mint a valóra válás korszakát.

Régóta vártad – most megérkezik.

Ami most indul, az jó szelet kap és messzire jut. A Szél és a Gerjesztő /Dörgés) együttes munkája ez. E jelben a gondok megoldódhatnak, kapcsolatok és tervek virágzóvá válhatnak.

Használd ki a jó szelet!

Legyen világos terved, úti célod, és add bele vállalkozásaidba, minden erődöt. Most rádöbbenhetsz, mennyi erőd van! (A gyógyulás és felerősödés jele ez, a külső-belső életenergiák feldúsulása.)

Személyiséged is gazdagodik.

Ezért mondja a Bölcs: „A Gyarapodás idején az Igaz Ember, ha jót lát: követi, ha hibája van: elhagyja.”

E jósjelnek végső tudása az, amit Jézus mond: „Az ember semmit sem vehet, ha nem a mennyből adott neki!” A jó élettervet onnan tudod megkülönböztetni a rossz tervtől, hogy a „jó” mások számára is üdvös – a „rossz” csakis neked hozhat hasznot.

*Az „átkelés a nagy Vizen” azt jelenti, hogy bár nem tudod, mi vár odaát, azt se, milyen veszélyes az út, de **vágj neki bátran!***

A Mester tudja, mi vár odaát.

De nem mondja meg.

Szükséged van ahhoz a bátorsághoz s önfeledt merészséghez, amit csakis az ismeretlenbe való ugrással szerezhetsz meg.

Egyelőre csak egyetlen támaszod van: a hited.

Higgy magadban s a Mesteredben!

Mindennapi értelemben a jósjel vállalkozásra biztat.

Fogj bele, s hajtsd végre!” – így szólt a jóslat!

Magammal hoztam a szöveget, elolvastam. Mosolygok. Hát én befogtam, neki vágtam.

S van még egy ehhez kapcsolódó tartozéka e jövődölésnek, amire úgy éreztem, érdemes odafigyelni:

„GONDOLATOK

A „Jí” megtermékenyített, áldott állapot.

Gazdag jövő ígéretét rejti.

A láthatatlan világ segít.

*Ezt a segítséget akkor kapod meg, ha sorsodat éled –
ha élettervedet teljesíted.*

Az a „jó szélirány”.

*A segítséget akkor veszíted el, ha „eltérsz az iránytól” –
ha a földi életbe belevakult egód átveszi az irányítást.*

Maradj hangolt, nyitott, érzékeny a jóra!

Légy óvatos!

*Egy rablóbanda is akkor züllik szét, amikor a zsák-
mányon osztolni kezd.*

Majd 5 pontban biztat, merjek, lépjek, s mintha nem is kellene sok biztatás:

*1. Előnyös elszánnod magad a felpezsdítő nagy tetre.
Vége a passzivitás idejének. Lehet, hogy önmagadat
érzed gyengének, vagy túl nagynak a feladatot, de
bátran vágj bele! Lelkesen! Hittel! Jó erők segítségére
számíthatsz.*

*2. Valaki feltehetően gyarapít! A király a Menny
Urának mutatja be áldozatát.*

*Itt olyan áldásról van szó, amely nem saját erőfeszí-
tésünk eredménye. „Kívülről” jön – embertől, szelle-
mektől, s Istentől.*

*3. Még a sikertelen, balszerencsés ügyek is gyara-
pítanak! Semmi hiba, ha igaz vagy, a Középpel ha-
ladsz, s ezt a hercegnek pecséttel jelented.*

*A Gyarapodás időszaka olyan erőteljes, hogy még ki-
kerülhetetlen (karmikus) bajok is előnyödre válnak.
Lelkileg, emberileg gazdagítanak, erősebbé tesznek, s
ez a „benső gyarapodás” előbb-utóbb külső sorsod-
ban is megnyilvánul.*

*4. Középpel tarts. – (figyelmeztet a jóslat! Vajon ho-
gyan értelmezzem? S válasz is jön rá:)*

Értesítsd a herceget a helyzetről, kövessen.

*A vonás ősi jelentése a médium szerepéről szól, aki-
nek ihlete megmenti országát a bajtól.*

*Szereped az olyan „közvetítő”, akire lent is, fent is
hallgatnak. Az Időszak pedig roppant jelentős: hosz-
szú ideig meghatározza a jövőndőt.*

*Új születik. (Ez éppen időszerű – gondolom.) Vegyél
részt benne: szükség van rád!*

*5. Igaz vagy (jou fu) azt is jelenti, hogy kapcsolatban
állsz a jó szellemekkel.*

Hát ezt üzente Müller Péter Jóskönyvének jóslata,
mely az első, a 42-es „dobásomhoz” tartozott.

A 42-es szám mögött rejlő irányt az 50-es szám adta
meg az: ÁLDOZATI EDÉNY címszó alatt, s mélységes
bölcsségeket tartalmazott:

*Minden áldás áldozatból születik. Az áldás az ég vá-
lasza az áldozatra. Ez a legősibb gondolat: a világ ál-
dozatból született. Isten áldozatából. Te is csak áldo-
zatból születhetsz újjá.*

*Gyökerünk nem a földben, hanem az égben van. Va-
lódi létélményünk nem a halál, hanem a halhatat-
lanság. Ma ezt kevesen értik, mert csak kevesekben
ég az áldozati tűz, kevesen tudják, hogy ők maguk is
szellemek és hazájuk „nem e
világból” való, s hogy az elsődleges cél nem a létfönn-
tartás eszeveszett küzdelme, nem a vágyak kielégíté-
se – hanem a szellemi értékek megvalósítása.*

*A piramis tovább marad fönn, mint New York – mert
akik építették, a halhatatlanság tudatában éltek,*

*amíg New Yorkot az időpánik s az anyagba tapadt
rögeszme rémült nagyravágyása szülte.*

*Benső érésen mész át. A forradalmon már túl vagy,
most az újat kell megalapozni. A réginek minden fer-
tőző emlékétől meg kell szabadulni! Most kell oda-
adóvá válni, s ezért vigyázz: mi az az eszme, ki az az
ember, s mi az a jövőndő, akinek, aminek odaadod
magad. Dobd rá az áldozat tűzére mindazt, ami túl-
haladott benned, ami csak visszatart, amit idáig ér-
téknek véltél, holott nem az! Dobd rá az önzésedet.
Már tudod: csakis olyasmiért érdemes harcolni,
amin áldás van.*

*Áldás pedig csak azon van, ami a Sorsod – s nincs
azon, ami csupán az életed. Egy nehéz sors áldott
lehet és boldog – egy könnyű élet boldogtalan, vacak
és szorongással teli.*

Most fölismerheted s megszilárdíthatod a sorsodat.”

Ezek a sorok mind nagy figyelmet érdemelnek, jó
lesz ha többször elolvasom, s megszívlelem őket. (a
következő mondat is rejtély egyenlőre, de ott van
utána az egyértelmű üzenet, s minden biztatás.)

*„Az áldozati edényben a nyers megfő, s lesz belőle ki-
finomult táplálék.*

Az üzenet: élj fölfelé!

A láthatatlan világ segít!”

Hát ezzel a jóslattal a tarsolyomban, indultam el,
hogy átkeljek a Nagy Vízen.

Volt min gondolkodni. De nem sokáig gondolkodtam
ezeken a mondatokon, sőt még azt a régi hibámat is
elkövettem, hogy vicceltem a „kapottakkal”. – Várom

a herceget, mondtam nevetve útitársaimnak a repülőtéri váróban.

A „figyelmeztetést” meg is kaptam már az első napon érte, hogy viccelődöm a „sorsforgatón”.

Hajnalodik ahogy a charter járáttal Aqabába érünk. A repülőtér egyik része még épülőfélben, technikai problémák borzolják fel kissé az utazót, aki nyugós vagy azért mert keveset aludt, s még nem igazán tért magához, vagy azért, mert nem, egyáltalán nem aludt, s fáradt. A hajnal nem csípős, hogy fél kábulatából magához térítsen mindenkit, de a langyos hajnalban mint egy hangyaboly úgy felbolydul a csomagjait kereső utazó sokaság a sötét csomagszállító platókon. „Jól kezdődik, morog a jó nép”. - Igen jól kezdődik, dűnnyögök én is ettől a megérkezéstől kissé morózusan. De ezt az epizódot mindenki elfelejti a következő napokban.

A kényelmes buszon rövid az út a szállodáig. A szoba számom 237 (12). Ez már megnyugtat.

Hajnal van. Hatalmas ablakomról elhúzom a nyári virágos mezőt idéző súlyos függönyt, s a napkelte előtti pillanatokban elém tárul a kép: hatalmas datolyapálmák ringatóznak a szélben, súlyosan, méltósággal, szélesen, mint a Galga-menti asszonyok sok szoknyája. Szemben egy köves domboldal, s az már Izrael. Ahogy átnézek Izrael földjére, egy galamb repül el ablakom előtt, s pár másodperc múlva ketten vitorláznak visszafelé. A nap kel, s Eilat szürke dombját rózsaszín fénnyel

világítja meg, mintha levetköztetné, mintha épp rózsaszín hálóingét csúsztatná le, mind többet mutatna meg a hegy sárga vállából. A nap fénye lassan tel-

jesen betölti a hegláncot, finom határozottsággal átvéve az uralmat a hajnal felett.

A szomszéd pálmafák hódolattal bólogatnak, átengedik magukat a szél halk muzsikájának. A libbenések mögül kivillan az ultramarin kék tengeröböl.

Belebújok sarumba, s fényképezőgéppel a kezemben leindulok a lépcsőn a teljesen néptelen part felé, lila és rózsaszín virágú bokrok kíséretében. Egy csónak fekszik fenékkal az égnek a homokban, egy fa lépcső ami a tengerbe indul és vész el, a kerítésen túl pálmaliget - ezek az első képek amit látok. Múlt évi egyiptomi utam első reggele jut eszembe, ahol a szálloda körüli rendezetlen terep látványa után idilli látvány tárult elém a Sea Gull IV. emeleti teraszáról a Vörös tengerre.

Felfedező utamban megállít egy apró jelenség is. Két cica jelenik meg hirtelen, játékosan közelednek felém, de egyenlőre egymással vannak elfoglalva. Az egyik teljesen fekete, mint Iculka volt, Ciki cicám fia, a másik fekete-fehér foltos, mint Ciki. A kis fekete észrevesz, s épp olyan kedvességgel mint Iculka annak idején felém fut cikk-cakokban, lábamhoz dörgölőzik, simogatást követel és nem is tágít utána mellőlem. A fekete-fehér látva ezt leül a napozó ernyő szájához, egyenesen, büszkén, s kicsit kihívóan, mintha fényképezéshez ültették volna, - s figyel a fejleményt.

Ettől a kis jelenettől ismét elszomorodom, eszembe jut a tegnap este még Budapesten. Egy-két órával az elindulás előtt volt egy kevés időm, hogy lepihenjek, behunyjam szemem, lazítsak. Cicám odatelepedett a karomra, birtokba vette azt mint párnát és szundikált. Ahogy simogattam halkán suttoztam hozzá: elmegyek most néhány napra, de vigyázni fognak rád, szeretni fognak, jó legyél, csak 8 éjszaka és jö-

vők haza. Aztán kimentem a szobából. Amikor visszaléptem a macskám ült az ágyon, szemeinek írisze nagyra volt tágulva, mélységes szomorúság áradt belőle, s könnycsepp gördült le miközben nézett rám.

Ez olyan megindító volt, hogy majdnem elsírtam magam. Letöröltem ezt a könnyet, vigasztaló szavakat mondtam neki, s újra kijöttem a szobából. Ő pedig elbújt úgy, hogy nem találtam, semmilyen hívásra nem is jött elő míg el jöttem otthonról. Ez nagyon rossz érzés volt. S most itt volt előttem a két kis jószág. Van a világban állatnyelven küldött üzenet?

Ami azt mondta ennek a két cicának, menjetek oda, s vigasztaljátok meg az én gazdámat.

Simogattam a kicsi, fekete, sovány jószágot, s vissza-indultam szobámba. Nem így gondoltam a reggelt, repülni akartam az örömtől, ehelyett valami megfoghatatlan nehéz érzés telepedett rám.

A teraszon ahol reggelizni lehetett ismét megjelent a macska, s közösen ettünk néhány falatot. A teraszon csend volt, a pincérek nesztelenül tették dolgukat, viráгуzuhatag előtt ültem, s innen jártattam körbe tekintetem, hogy hol is vagyok valójában.

Átjőve árkádokon, s tágas, süppedő foteles hallon, egy félkör íves belső térbe jutottam, ami a hotel valódi előtere, terasza, lejárata volt az öbölhöz, s ez elegáns volt, a burkolat vakított a reggeli éles fényben, hatalmas cserép dézsákban virágok, az emeletekről fűrtökben omlott a színpompa, öreg hajót imitáló bár, horgonyok és hajókötelek futottak fel a falépcsőn az emeleti apartmanokhoz, kedves hangulatot adva az épület tengerpartra kanyarodásának. Kristálytishta, hideg vizű medence előzte meg a tenger öblöt, a hatalmas ablaktáblák visszatükrözték, megkettőzték az ég a víz kékjét, a virágok színes

özönét. Így már másképp néz ki – gondoltam, s értetetlen szomorúságom párologni kezdett e békés, kristálytisza, tengeri levegő és virágok illatától bódító friss levegőben.

A svédasztalos reggeliző terméhez ballagva hangulatos kép tárul elém. Arab szőnyegek voltak megtervezetten „hanyagul” leterítve, rajtuk, mellettük szép cserép szilkek voltak el fektetve. Itt biztos, hogy nem szilke a neve, de nem tudtam máshoz hasonlítani.

Frissen facsart gyümölcslevet, illatos kávé és gyümölcsöt viszek első fordulóban a bő választékból. S már tökéletesen érzem magam.

Délelőtt a tenger felfrissített, kristálytisza volt, jól esett az úzás az éjszakai utazás és a rövid hajnali pihenő után. Úzás közben Eilatot pásztázta tekintetem, már teljes déli napfényben úszott, de szürke volt és jellegtelen ilyen távolságból.

Az úzás után jól esett a novemberi napfény, ami „csak” 28-29 fokra melegítette fel a levegőt.

Kora délutánig szívtam magamba a nap energiáját, melyből az idén oly keveset élveztem odahaza. Keserves nyaram volt, az én hibámból, talán anyagiakért, talán másért, itt elfelejtettem végre.

Délután mindenki Aqabába a városba készült, én szívesebben maradtam volna a kényelmes szálloda előtti parton a tengerrel, a napfényvel, a csenddel, ami olyan nagyon jól esett. Szívesen maradtam volna a vidám, napsárga színű matracok egyikén – melyeket hang nélkül hoztak, s terítették le a strand-fiúk abban a pillanatban ahogy feltűnt egy vendég - gondolatok nélkül, relaxált állapotban, a tenger csapkodásának ütemét figyelve átadni magam ennek az évenként egy-egy rövid időre szóló testi és lelki semmittevésnek. Azért a városra is kíváncsi voltam. Ide-

genvezetőinktől eligazításokat, információkat kaptunk, jelezték, hogy Jordániában a közbiztonság igen jó, bátran mehetünk bármerre, nem kell tartanunk kellemetlen élményektől.

S útitársnőm kérdésére, hogy - ugye bemegyünk, vagy kimegyünk a városba? – természetesen igennel feleltem.

Szinte kihalt volt a város itt a hotel környékén, amikor elindultunk a hatalmas datolyapálmákkal szegélyezett széles sugárúton. Csak a taxisok kérdezték figyelmesen, nem tolakodóan, hogy nem igénylünk – e taxit, merre megyünk?

Mosolyogva intettünk nekik, - gyalogosan vágunk neki az ismeretlennek. Szállodánk mellett hosszan egy új létesítmény magasodott félkész állapotban, jövőre talán már az is vendégeket fogad. Amit láttunk a sétányon túl: pálmaliget, széles, néptelen, tiszta utcák, a tenger-öböllel párhuzamosan elnyúló, szürkés-fehér hegyoldal.

Az egész olyan békés, nyugodt, harmonikus képet mutat, mintha nem is „élő” város lenne, hanem filmfelvételhez épített díszletváros, ahol még nem kezdődött meg a forgatás.

Fiatal, dzsekis fiú tűnt fel előttünk, aztán mellettünk, aztán mögöttünk. Megnézett, mint turistákat, s tisztes távolságból kíséрни kezdett bennünket. Az öltözeke nem arabos volt, inkább a nyugati divatnak megfelelő, bőre is sötétebb volt egy árnyalattal, mint Jordán vendéglátóinkké, vékony lábai a fél lábszárig érő nadrágban, mindig ott voltak valahol a szemünk előtt. Ha megálltunk megállt, ha tovább indultunk ő is tovább ballagott. Nem tulajdonítottunk neki jelentőséget, tudomásul vettük a kíséretét.

Ramadán van, igaz hívő nem jár az utcán. Ahogy haladtunk a városka felé egy-két ajándék bolt tűnt fel,

de az is úgy működött, hogy a 4-5 kis üzletből egy volt nyitva, illetve egy elárusító szolgálta ki a betévedőt a többi boltban is. Mint egy szimultán játékos aki több sakktáblán játszik. Mindent készségesen, türelmesen megmutatott, minden tárgyról volt valami mondanivalója, kedvesen, finoman visszafogottan ajánlott, kínált, semmit nem erőltetett, átkísért a másik üzletbe ha annak kirakata előtt álltunk meg, minden féldrágakő nyakláncot ékszert elénk tett amire csak ránéztünk, jöjjünk vissza újra búcsúzott tőlünk kikísérve bennünket. Az üzletek többség zárva volt e délutáni órákban. Ez már nem a turista szezon volt, s idegenek sem sokan járkáltak a városban. A hosszú pálmason nem is nagyon találkoztunk senkivel a „kíséreten” kívül, s az úton is csak néhány autó húzott el, vidám túlkölésbe kezdve amikor találkoztak.

Lassan sétálva, beszélgetve értünk fel a mecsethez, ami a kikötő felett volt, s itt volt a város főutcája is, vegyes boltokkal, gyümölcsárusokkal, hatalmas lepény-kenyeret készítőkkal, itt nagyobb volt az mozgás. Igaz lassan lefelé ballagott a nap is, tehát megindult az élet, de így is csendesnek tűnt, csak néhány autóval produkáltak egy kis zenebonát. Az autók többségében 3-4 gyerek is üldögélt, boldogan integettek amikor megláttak bennünket, mosolyogtak, üdvözöltek, nagyon szépek és kedvesek voltak. Lesétáltunk a kikötő fölé, a nap épp akkor bukott le a hegyek mögött, rövid időre bíborba vont a eget, a vizet, a hegyek és a pálmák csücskét, aztán alábukott. Visszafordultunk. Aqaba még nem igazán luxus turista központ, nem ragyogott reklámoktól, amelyek egy idegen világot hirdetnek, hanem egy békés Jordán kisváros. Így Aqaba, - azt hiszem - ahogy van. Egy arab kikötőváros, ami a tengerpartján gyors

iramban fejlődik, s fejlődjön is, megmaradva arabnak, ne teljen meg amerikai reklámokkal, kommersz üzletekkel. Az üzletek előtt galabiban álldogáló férfiak beszélgettek, indultak az esti családi vacsorákhoz. Egy áruval zsúfolt boltocskában ásványvizet vásároltam, később egy szuvenír boltban tíz jordániai képeslapot, néhány ajándék tárgyat. Ennyit költeztem. Livia egy ékszerboltot keresett, ahol nem régiben itt járt barátai szép mívű ékszereket vásároltak. Meg is találtuk, de az az üzlet is zárva volt. Jobbnak láttam ha indulunk a hotel irányába. Erősen szürkült. Egyetlen német társasággal találkoztunk az úton, már nem messze voltunk a szállodától. Kellemesen végig beszélgettük a sétát.

Kíséretünk még mindig követett bennünket, tisztos távoból. Valószínűleg a szálloda biztonsági embere, aki a két nőt kíséri, hogy ne legyen bántódásuk – mondta Livia. Úgy legyen – válaszoltam, miközben feltűnt, hogy egészen közel jött hozzám, oldalam mellett ballagott, mint aki hallgatózik. – Ha a szállodához érünk megkérdezem a nevét és megköszönöm a kíséretet – gondoltam. De abban a pillanatban óriási rántást éreztem a vállamon, olyan erőset, hogy éreztem nagyon penderülök és a földre zuhanok. Fényképező gépem nagyot koppant a kövön, s esés közben fájdalmasan villant belém – „a kis táskám” – ahogy földre értem éles fájdalmat éreztem karomon és a térdemben, de azt is rögtön láttam, hogy a kis táskám velem együtt repült a földre, nem sikerült elvennie a támadónak. Benne volt az útlevelem és minden pénzem, a bankkártyám és a kis egyiptomi kartus GIZA felirattal, s a keresztlányomnak szánt kis arany karlánc is. A teljesen néptelen utcán a támadás pillanatában a túloldalon feltűnt egy férfi, aki valamit kiáltott a fiúnak, aki futásnak eredt. Az én

fájdalmas kiáltásom visszhangzott az utcában, a férfi a túloldalon és az arrafelé futó fiú eltűntek, csend lett. Az egész olyan gyorsan játszódott le, hogy Livia még azt sem fogta fel hová tűntem el mellőle, s miért kiáltottam. Én jóhiszeműen még akkor is azt hittem az út túl oldalán a férfi nekem akart azzal segíteni, hogy rákiabált a fiúra. Miután eltűntek, szinte elmosolyogtam magam, támadóm lehet hogy társa volt annak aki kiabált, megállapítani sem lehetett, hogy milyen nyelven. De csak az volt a fontos, hogy az övtáskámat nem sikerült levenni a vállamról. Ha sikerül, akkor ez az út itt befejeződött volna.

Hát itt volt rögtön a „figyelmeztetés”, a büntetés. A jóslaton való komolytalankodás – gondoltam. Igen volt már hasonló élményem Olaszországban. S még mindig nem tanulok eléggé a dolgokból.

Remegtem ahogy a szállodába beértünk. - Most rögtön igyunk valamit - ajánlotta Livia, aki szintén igen izgatott volt, - elfogadtam az ötletet. A hajóformájú bárhoz indultunk, s egy-egy pohár száraz, fehér bort kértünk. A pincér ijedten, együtt érzően hallgatta mi történt, azonnal jeget hozott sérült térdemre, értesítette a vezetőt, a személyzet több tagjai is ott volt már körülöttünk, hitetlenül hallgatták a történetet, s annyi figyelmességgel halmaztak el, hogy már nevetünk a dolgon, már Budapestről beszélgettünk, magyaráztunk kézzel-lábbal. Megkönnyebbülten ittam meg a pohár száraz bort. Mint az idegenvezetők, a személyzet is biztosított arról, hogy ez igen kirívó, Jordánia nagyon biztonságos, nagyon vigyáznak a turistákra, s hogy ilyesmi ne történjen. – Ha elfogják igen kemény büntetést kaphat, rendkívül szigorú büntetést különösen azért, hogy Ramadán idején kö-

vette el tettét, - próbáltak nyugtatni. Én nem kívántam szigorú büntetést, talán mi nem voltunk elég éberek.

Nemsokára megérkeztek asztaltársaink is, Paul és Viktória s a történetet újra elmeséltük, újra megittunk egy pohár száraz fehér bort, - „mindig kell valami izgalmasnak történni”- igaz? – mondta Paul, - s éreztem, hogy igaza van, most is járt a szám, - a „Herceget vártam”, de hitetlenül. A figyelmeztetést megérdemeltem – ezt éreztem belül.

Nehezen higgadtam le, s a kellemes, hangulatos, gyertyafényes vacsoránál még egy pohár bort megittam – a nagy izgalomra. De ez most sok volt. Éreztem, hogy émelygek, ki kell mennem, erőtlenség, szédülés, ájulás-szerű érzés kerített hatalmába. – Miért tetézem a dolgokat? – tettem fel magamnak az újabb kérdést. Fáradt vagyok, zaklatott vagyok, a bor megártott. Leültem pár percre a medence szélére, aztán elnézést kértem asztal társaimtól, s jeleztem, hogy visszavonulok. A szobában végig terültem a hatalmas francia ágyon. – „Elvehették volna, de nem vették el, elronthatták volna teljesen, de nem rontották el” – gondoltam. Vigyáztak rám, de figyelmeztettek. - Nem fogok inni egyetlen korty szeszes italt sem ez után – fogadtam meg, legalább is itt nem – enyhítettem fogadalmamon. Ramadán ideje van én is megtartóztatom magam mindenfajta italtól. (Nem mintha nagy szeszfogyasztó lennék.) Viktória még benézett hozzám, hogy segíthet-e, aztán elaludtam.

Aqabai első napom? – hát igen! – Kérdőjeles és felkiáltójeles!

Prado Flores könyvében olvastam, hogy Mózes amikor Egyiptomból elmenekült, „a leggyorsabb paripán elvágatott, és menekült, míg Midiánba nem ért, a pusztá szívébe.” S hol volt Midián? „Midián az Arab – félszigeten volt, az Akabai-öböl keleti partján.” Adja meg a választ apró betűkkel a lábjegyzet. Hát újra egy Szent Földön vagyok, figyelmezzem minden lépésemet.

Másnap reggeli után elindultunk jordániai körutunkra.

S innentől kezdve két Seherezáde kísért bennünket, akik olyan kedvesek, vidámak, fáradhatatlanok voltak, meséltek és meséltek erről a különleges országról, rengetek információval szolgáltak, kérdésekkel nem lehetett zavarba hozni őket. Nadim a helyi idegenvezető arab lány dinamikus lényével, mérhetetlenül sok információval a tarsolyában, s Eszter a karcú, egzotikusan szép tolmács lány figyelmességével, sugárzó bájával elvarázsoltak bennünket a „nyolc éjszaka meséibe”.

Első utunk Bethániába vezet. Muzsikál ez a szó Bethánia!

Két éve Jeruzsálemből indulva, az óriási kopár hegyeken keresztül leérkezve a távolban Jerikó látszott, s valahol a messzeségben – a Jordánon túl – Bethánia volt.

Most ezen a verőfényes reggelen erre a „Jordánon túli” területre mehetek, s lábam Bethánia földjét érintheti. Ami a „Szentföldnek” ugyan úgy része, mint amelyek Izrael területén találhatók.

Egy utat tehát már ismerek a Jordánhoz. Azt az utat a Szent évben, 2000-ben láttam és tettem meg a fo-

lyóhoz. Izrael földjén magas pálmásor kísért a kiépített parkolót, ahová érkeztek a turista buszok, s autók. A telepített pálmásor végén bevásárló-csarnokon, nagy terű ajándék shopon keresztül lehetett lejutni a vízhez, s a báméskodás sokakat eltérített, hogy nem maradt ideje a Jordánhoz lemenni, vagy a vásárlási láz vett el az áhítat lázából.

Szerencsére ott sem tudták az ajándék-tárgyak elvonni a figyelmem arról a tényről, hogy a történelem egyik legszebb, legszentebb emlékhelyén járok, s megrendültem, könnyezve álltam a vízben, hosszú ruhámban, amikor Simon az izraeli idegenvezető, lelkemig hatoló néhány mondat után „megkeresztelt” a Jordán vizével. A partot ott árnyas fák kísérték, a víz sárgás-mohazöld színű volt, apró, ezüst színű halak úszkáltak benne, s vaskorlátok szolgáltak az olykor nagyszámú megmerítettetésükre várakozók terelésére.

Megrendült voltam akkor az élménytől, s nem fogta be látásom visszafelé haladtomban sem a sok csebecsét a szuvenír áruházban, mert nem akartam, hogy ezt az érzést, ezt a belső megrendülést, ezt a hangulatot bármi megzavarhassa. (Főleg „kufárok” sokasága.) Csak a folyóölgyet láttam, s a folyó egy rövid szakaszát, lombos fák alatt kanyarogva, tér és távolság nélkül.

S most két évvel később itt járok a Jordán folyó másik oldalán, egy másik szakaszon. Jordán földjén, Bethániában. Mint egy fennsík – milyen szép ez a szó: fennsík, majd úgy hangzik mint a fenség, - s fenséges is a végeláthatatlan táj, s itt nem érzek és látok semmi zavaró körülményt, ami hangulatában megbontaná ezt a különös érzést. Itt is van kiépítve

autók számára parkoló, de csak mi vagyunk a területen, semmi nem bontja meg a harmóniát, s szinte egygé válhatunk a csenddel, a természettel. A dombtetőről elindulunk a lejtős úton, mellettünk elnyúlva hosszú, kopár dombok kísérik, olyanok mint egy-egy óriás sátor. Itt-ott barlang-bejárat, mely hajdan zarándokok, barátok menedéke és szálláshelye volt.

Forrón tűz a nap, végtelen csend van a vidéken, s végtelen látóhatár. Egy keresztelő medencéhez érünk, melyben a Jordán vize van. Nagyon messze a látóhatár végén, a dombokon túl Jerikó sejlik a párában, s mögötte magasodnak a hegyek, melyek mögött Jeruzsálem van. Ezt a vidéket a magas hegyek tetejéről csodáltam meg, akkor Jeruzsálemből érkezve a Pusztába.

A dombok egymásnak támaszkodnak, nagyjából egyformán magasak, innen fentről úgy látszik, mintha csak kis árkok lennének köztük, pedig szakadékszerű mélységek lehetnek az elválasztó mélyedések.

A nap vibrál a táj felett, s gondolatom újra elszáll gyermekkorom színhelyére, megidézi a gulya-kutat fent a Bodó tető felett amerre a diósgyőri út halad. Milyen sokszor érzem úgy, hogy hasonlít az a táj egy látott vidékhez, mely gyermekkorom csavargásainak színhelye volt, s melynek varázsa 50 év múltán is itt van bennem, kamilla illatával, szamóca és gomba terméseivel, messzeségbe láthatóságával, szabadságával, s a ritkán látható tehén gulyájával. A dombok ott is hasonlóan követték egymást, az illatos rétekekkel váltakozott szakadék árkok szabdalta izgalmas vidék volt számomra, egy-egy kiszáradt, göcsörtös fáját szószékül használtam amikor beszéltem a kiscsapatnak kiket felcsábítottam gyakran arra a nekem oly kedves vidékre.

Állok, nézem és érzem Bethánia földjét, s értem, megértem, miért szeretett Jézus erre járni.

A végtelenség, szabadság és a csend vidéke ez. S ahogy nézi az ember a tájat már az meditáció, az már maga a mennyei, fenséges nyugalom. A meleg napsütés elcsendesít mindenkit, a táj iránti alázat lehajtja az ember fejét.

A kis keresztelő medence mellett félkörben egyszerű, természetes anyagokból, kőből, fából egy beálló véd a nap erős sugaraitól, itt hallgatjuk meg ennek a földnek az érveit, hogy miért ez a hely a Keresztelő János helye, ahol megkeresztelte Jézust.

Eszter a Bibliából idéz:

(János evangéliuma 1/26-27-28)

„Felele nékik János mondván: én vízzel keresztelek, de köztetek van, akit ti nem ismertek. Ő az, aki utánam jő, aki előttem lett, akinek én nem vagyok méltó, hogy saruja szíját megoldjam. Ezek Bethániában lettek, a Jordánon túl, ahol János keresztel vala.”

Ez az írás Jordán keleti részére utal. Jézus átkelt a Jordánon – ide – mutat körül.

Majd újra idéz János evangéliumából, (10.40.)

„És újra elméne tőle a Jordánon, arra a helyre, ahol János először keresztelt vala, és ott marada”.

Majd Máté evangéliumából: (3-13.)

„Akkor eljön Jézus Galileából a Jordán mellé Jánoshoz, hogy megkeresztelkedjék Ő általa.”

És Márk evangéliumából (1-9.) az alábbiakat:

„És lőn azokban a napokban, eljön Jézus a Gelileai Názáratból és megkeresztelteték János által. A Jordánban”.

Az evangéliumok e-helyre utalnak! – mutat a földre határozottan Eszter.

Kilenc templom van erre, köztük János temploma. Magasra, s oszlopokra építették, mert gyakorta volt erre árvíz, vagy föld mozgás rengette meg a területet. János temploma eredetileg a Jordántól 50 m-re volt. Ez már nem az eredeti állapota. Szerzetesek éltek benne 333-ban, majd zarándokok érkeztek ide Bordeauxból, meglátták Keresztelő János templomát és megírták, hogy „Jézus a Jordántól keletre lett megkeresztelve.”

530-ban Theodeorius zarándok tért ide. Az ő írásai szerint a keresztelés színhelyén egy márvány oszlop állt, melyben egy vas kereszt volt.

1994-ben, az Izraeli - Jordán békeszerződés után kezdték a terület feltárását. 1997-ben újjáépítették.

A környéken rengeteg ciszterna van, és víztározó, melyben a zarándokok megkeresztelkedhettek. A tomlomok legtöbbje a IV-VI. századig épült. Keresztelő János Kumránból jött ide. Kumránból, az esszénusok központjából. Nagyon szerény életet élt, (mint a nazireusok általában teszem hozzá gondolatban) táplálékául erdei méz és sáska szolgált.

Állítások szerint János Jézus unokatestvére volt, Heródes lefejeztette. – hangzik a rövid történelmi tájékoztató. Nincs idő, hogy ennek az izgalmas kornak a részleteibe merülni, de lelki szemeim előtt így is futnak a képek, - Heródes palotája, Salome tánca, Keresztelő feje a tálcán, Jézus útja a Nyolc Boldogság hegyére, Jeruzsálem utcáin a római katonák, kemény vonású zelóták, - olvasmányaim képei.

Keresztelő János lefejezéséről így ír Máté evangéliuma (14: 1-12.) - idézi újra Eszter - „Madaba déli részén, Mikaronban halt meg. Heródes Antipas zsidó vezér beleszeretett testvére feleségébe és el akarta

venni őt. Senkinek nem tetszett ez, Keresztelő Szent Jánosnak sem. A sógorasszony – lánya születésnapján táncával elbűvölte Heródest, aki azt ígérte neki, hogy bármit kérhet tőle, csak táncoljon tovább. Anyja Keresztelő János fejét akarta, melyet tálcán kínáltak fel neki.”

S innen indulunk le kanyargós ösvényeken, fehérén csupasz ágú fák, bokrok között a templomok romjaihoz, - mely Kr. után a 3. században épült, - hogy majd megpillantsuk a Jordán sárgás vizét. Az út ezen a ligeten egészen különleges.

A Jordánhoz vezető liget, hófehér törzsű gyér levélkéjű fái, bokrai között varázslatos illatot érzek? Mi ez? Fahéj, széna, méz?

És ... és nem jövök rá, de finomabb számomra mint a francia parfümök illata. Nem győzöm magamba szívni, betölt de nem elég belőle. Mi ez az illat? De senki nem tud rá válaszolni.

A *Nap* illatának nevezem magamban, *Bethánia* illatának, a Szent Föld illatának, a Jordánhoz vezető Út illatának: *Napbethill*. –nek.

A fehér törzsű és ágú fácskák alatt a száraz , sárga illatos fű, inkább csak széna, mintha özgida testének nyomát őrizné, kör-körösen hajlékot simulva, mint ha fácán fészkelte volna ott nem régen, de állatnak nyoma sincs, s nem is tudom, milyen állatok élnek itt, de minden fűszál mintha menedékhely lenne, otthona lenne valamilyen teremtménynek. Egy madár szólal meg, de őt sem látom, pedig olyan áttetszőnek látszik az egész liget ahogy haladunk, mintha üvegből lenne. Állatok, s gyermekek szeretik az ilyen bűvőhelyeket.

Hogy odaát, vagy itt történt a keresztelés – végül is nem is ez a lényeges. De valami különös érzés azt mondatja, ez az a hely! Ez az a táj! Ez az a vidék, ahol Jézus keresztelese történhetett.

Ilyen tájról meséltek az olvasmányaim, ilyen tájat festett belső alkotóm arról a helyről, s ehhez hasonló hely szólított, fogott meg gyermekkoromban úgy, mintha jártam volna már arra valamikor.

Ez a hangulat, ez a csend, ez az illat itt mind Jézus csendjéről, Jézus szavairól beszél, árad mindenből a varázslatos békesség. Nem régiben olvastam, hogy ezen a vidéken beavatási szertartásokat végzett Jézus.

(J.R. Porter könyvében, - melyet Jézus Krisztus a történelmi Jézus a hit Krisztusa címmel írt, - a Jézus megkeresztelése fejezet alatt áll egy kép „A Jordán folyó alkonyatkor a Holt tengeri torkolat közelében.” Mintha e kép állna előttem.)

Csendesen állunk mindnyájan a sárgásan kanyargó folyó fölötti, kilátóul szolgáló, árnyékot adó kedves kis fa építmény alatt. Nehezen mozdulunk, alattunk a Jordán folydogál békésen, halk szavún, megnyugtatón. Felette elnézve a messzeség. Itt minden olyan egyszerű, természetes és igaz.

Illés dombjához nem megyünk le, csak messziről nézzük az árokkal körbe-font dombot, mi úgy néz ki mint egy kalap, egy szál pálmafa áll a domb mellett, mintha árvalányhaját tűztek volna a kalap mellé.

Itt volt Illés mennybemenetelének színhelye: - Mostani neve: Vadim al Kharran, mely már a VI. században rajta volt az

Ígérlet földjének mozaik térképén Madabában. Szemben a másik oldalon Jerikó.

Innen ragadta el a mondák szerint Illést a tüzes szekér, s ide jött Jézus s nézem a távolságot a dombokon túl Jerikó párában lebegő képét. Ezt a látványt a magas hegyekről láttuk Jeruzsálemből lefelé – itt most felfelé tekintek a messzeségbe, s lelki füleim hallják, ahogy Keresztelő János azt zengi: „A pusztába kiáltó szó vagyok!”

2000-ben II. János Pál Pápa is idelátogatott.

Szeretnék leülni itt, ezen a földön. Órákig nézni a tájat, beszívni ezt a békességet, megtölteni magam vele, megtölteni vele az emberiséget, a rohanó, zaklatott, békétlen, beteg emberiséget. Összegyűjteni őket ezekre a dombokra néhány órányi elcsendesülésre, szemlélődésre, főhajtásra, imára. Érezzék meg a békesség csodáját, a nyugalom csodáját a harmónia csodáját a nap melegének, fényének csodáját, a szeretet csodáját, amit ez a táj nyújt. Bethánia maga a csoda!

Sokáig nincs kedvem szólni amikor elhagyjuk ezt a vidéket.

A Holt-tenger felé tartunk.

Útközben Lót feleségét látjuk a part-oldalon, amint éppen sóbálvány. Itt volt valaha Szodoma és Gomorra. Az eltűnt a Föld színéről, de ma hány Szodoma és Gomorra van? Hányan vannak a világban bűnös városok?

HOLT TENGER

18 millió éve ez a térség még sík volt. Akkor egy nagy földrengés rázta meg, s „okozott neki egy törésvonalat”. Ez a nagy Afrikai árok, s ez választja el Afrikát Ázsiától. A Vörös tengertől egészen Törökországig húzódik. 500 km hosszú út Jordániában. A völgy így alakult Jordánia és Izrael között (hegyek emelkedtek, mindkét oldalon) Egy nagy tenger volt itt akkoriban a völgyben. Ebből a nagy tengerből mára 3 tenger lett: Vörös tenger nyílt az óceánig, mely szinten tartja, a Holt tenger 240 m tengerszint alatt, a hegyekből, folyókból nyeri vizét s a Jordán folyóba viszi el vizét, és a Galileai tenger vagy tó, amely édes vizű.

Észak Jordánia bazaltban gazdag. A Jordán folyó és a Jarmuk folyók árvizekkor kimosták az ásványi anyagokat és a Holt tengerbe öntötték. A Jordán folyó télre sáros lesz és kiönt, nyáron sós, ezért nem használják a vizét a mezőgazdaságban. Még a sóról is mesélnek a lányok: sós a vize a Holt tengernek, látszanak a rétegek a parton, a széles fehér sáv alul, sós források a tenger alatt és a sókristályok a partján – magas a sótartalom 34 %, 10-szer annyi, mint a Földközi tengeré. A Holt-tenger hossza 79 km, szélessége 10-15 km, (mint már más alkalommal is leírtam, majdnem teljesen megegyezik a Balaton méretével. S amikor leírom e szót, hogy Balaton, már egy másik gondolat is megszületik a fejemben: Baal=Isten – Aton= Láthatatlan Isten – lehet, hogy egyesült a két név s ebből született meg a Holt tenger testvérének a mi magyar tengerünknek a neve? Balaton?). A Holt-tenger Északon mélyebb, mint Délen. A világ legmélyebb tengere. Délen kálisóban gazdag. Évente 70 centimétert veszít víz szintjéből. Azt hiszem könnyen kiszámítható, hogy meddig él még ez

a különleges tenger. (Meddig él – forog fejemben a szó?)

Hiszen most is Holt tenger ez az azürkék és türkizzöld és ezüst fényességű víztükör.)

A törésvonal 1 cm-t mozog évente északról-keletre. Ha össze akarnánk kötni a két oldalt, 106 km a különbség. 20-30 km az árok szélessége. Jordániában minden 70-90 évben van egy nagy földrengés.

Kr. előtt a Holt tenger körül csoportosultak az esszénusok. A Kumránban megtalált Holt tengeri tekercsek (melyeket ma Izrael Nemzeti Múzeumában, a Vatikánban és Amerikában őriznek,) tartalmukkal nagy vihart kavartak, s a kereszténységről kialakított képet, mítoszt változtathatják meg, a katolikus egyházat rendíthetik meg alapjaiban különböző jóslatok szerint. Ezt én gondolom hozzá az eddig hallottakhoz.

A busz lekanyarodik egy elegáns szállodához, ahol a hatalmas ablakok előtt pálmafák bókolnak, az étterem megterített asztalain ínycsiklandó sütemények sorakoznak, a tálalókból zöldségek és húsok gőzölögnek, a csadoros kiszolgáló lány csak arra vár, hogy rámutassunk valamelyikre, amiből kóstolni szeretnénk. Tisztaság, csend, beáramló napfény, és légkondicionált hűvös. A pincér rögtön megjelenik, párás üvegben hozza a sört és az ásványvizet. Tányérunk telve finomságokkal, de szemünk a Holt tenger felé kacsintgat. Sietünk le átöltözni. Más fürdő talán nem esne most jól ilyen jóllakottan, de a sós-tenger az más, az nem lehűz, hanem fenntart bennünket.

Lábunkat nehéz letenni, de nem is tanácsos, nehogy a sókristályok éles hegyei felsértsék. Itt sötét a víz a gyógyító iszaptól, nem kotorták ki kozmetikai gyár számára, nem pénzért lehet bekenni magunkat, - mint Izraelben - hogy negyed óra alatt 7 évet fiata-

lodjunk tőle, hanem csak le kell hajolni érte és feketévé varázsolni magunkat pár perc alatt, s nevetni, hogy megismerjük-e egymást. Mellettem gyerekek élvezik a lebegést, egy Jordán férfi fiatal feleségét úsztatja a vízben, aki tetőtől-talpig fekete ruhában fürdik. Mint egy csendesebb falusi fürdőhely, olyan ott-honos az egész, mindenki mosolyog mindenkire, csattognak a fényképezőgépek, videokamerák, hogy megörökítsük egymást, amint kivillan a feketeségből egy fehér fogsor és a szemek fehérje. Mindenki nevetve lubickol, vagy fordul hanyatt - mint a kelj fel Jancsi - ha úszni próbál. A nap lassan lefelé ballag a hegy felett, majdnem fázom. A zuhanyozás után átöltözve a pálmafák között állok fényképezőgéppemmel, egy emlékezetes naplemente a Holt tenger felett. Mindenki ugyan ezt a látványt akarja megörökíteni. A víz sötétkékjén arany-ezüst csíkok remegnek ahogy átadják magukat az alkornynak, amibe bele-süllyed a rőt-vörös napkorong.

A buszban elcsendesedve nézzük még a tájat, de pillanatok alatt eluralkodik a sötétség.

Nadim karjai mint a kígyó tekergőznek felfelé, csípője, minden porcikája táncol, ahogy el indul az ülések között, nevetve, s biztatva bennünket, hogy a fürdő után egy jó tánc az igazi.

Amman felé közeledünk.

Amman – este van, állok a hotel szobám, (szobám? – nem is szoba ez, hanem lakosztály) - ablakában.

Nézem a várost Ammant – ami Római idejében Philadelphiának neveztetett.

Utcáin hömpölyög a kocsisor, 11 óra elmúlt, éjfél előtt van, így hát Ramadán idején is nyüzsgő a város, mennek enni, inni, szórakozni az emberek, bepótolni az egész napi ünnepi böjtöt. Nézem a fénye-

ket, s nem fáj, hogy nem indulok el felfedezni, tele vagyok a nap megismert rengeteg látnivalójával, képeivel, hangjaival, élményeivel, de üres is vagyok kicsit, hogy nem tudok kire ránézni, vagy kinek mutatni, hogy - nézd ezt az éjszakában is fehér várost, - vagy leülni a kárpittal, szőnyeggel harmonizáló empire stílusú fotelbe, s végig értékelni a szálloda márvány és arany hallját, süppedő szőnyeges, csupa tűkör liftjét, faburkolatos éttermét, a kártyázó „sejkeket”.

A Regency Hotel 12-ik emeleti ablakából nézem a várost. Az elegáns 5 csillagos szálloda bársonyosan süppedő ékbolt-kék szőnyegén mint sárga csillagok ragyognak a minták, minden kék, tojásbézs szín, s arany ragyogás.

Nincs erőm, kedvem bemenni taxival a piacra, a városba, igaz nem is invitál senki.

Csendes fáradtság van bennem, két éjszakai nem alvás, s a Holt tenger sós vizében fürdőzés után.

A sárga márvány fürdőszobában hosszan zuhanyozom, aztán elnyúlok az ágy selyem-damaszt takaróján – szemem körbejár a koronás, címeres monogramokon, a jegyzetömbön is az van természetesen, s nincs erőm még röviden sem leírni a nap élményeit. Pillanatok alatt elnyom az álom.

Mint a mesében, alszom egy Királyságban, egy nagyon elegáns szálloda 12. emeleti szobájának hatalmas puha ágyában, a hajdani Philadelphiában, amit ma Ammannak hívnak.

November 15.-e van. Otthon talán ködös, nyirkos és szürke az ég. Itt fehér fénnel világít a nap, még hűvösen, de egyetlen felhő nélkül borítja be a dombot, melyen fehérlik a város egy része melyet belátok a magaslattól.

Ammanból első reggelünkön Gadara - Golán - Jerash az úti cél. Természetesen vakító napfényben indulunk ismét egy letűnt világba, a múltba, Gadarába.

A dombokon – amolyan Rózsadombok talán – gyönyörű új házak minden felé, ápolt kertekkel, semmi zsúfoltság, levegős, színes és változatos. Nadim és a gépkocsi vezető háza is itt van nem messze, de most nem tudnak meghívni vendégségbe bennünket, de majd legközelebb – mondják huncutul kísérőink.

Gadara:

Száz-kétszáz éves település, az ottománok idejéből, melyet az ezer éves római kori kövekből építettek fel. A Nagy Sándor által létrehozott szövetség, a tíz városállamból álló Dekapolis városállamának egyike volt. A szövetség 10 városa egységet teremtett, de a tíz város mind külön hadsereggel, külön törvénykezéssel rendelkezett. Külön városállamok voltak, de ha valami veszély fenyegette valamelyiket akkor szövetségbe tömörülve együtt harcoltak az ellenség ellen. Például Délről a nabateusok ellen is harcolt ez a szövetség.

Gabinot, egy zsidó vezért vette át a hatalmat a mosebita forradalom idején, ez az i.sz. előtti I. században történt. I.sz. előtt 64-ben jöttek e területre rómaiak Pompeius vezetésével. Ő Heródesnek adta

át a hatalmat, s a városállam Heródes halálával úgy döntött, hogy mégis csatlakozik a szövetséghez, a 10 város állam Dekapolisz szövetségéhez. A VII. században jöttek a muzulmánok, illetve a török ottománok, s itt maradtak egészen az I. világháborúig. (Micsoda jövés-menés volt itt.)

Ezer méter magasan vagyunk a Jordán völgyének egy csücskében, - jobbra – balra oszlopsorok idézik a római kort.

A római városnak mindig két nagy utcája van, fő utcája a cardo, - mondja Nadim határozott hangja, melybe szinte beleolvad Eszter magyar fordítása - s mindig van egy ezt keresztező mellék utcája. Innen jól látjuk az oszlopok övezte cardot, s a színi előadásokra szolgáló színház maradványait. Hallgatjuk a történelmet, ahogy ballagunk felfelé a dombon, lábunk alatt öreg kövek, s még nem sejtjük milyen meghökkentő kép, meglepetés tárul majd elénk nemsokára.

Szemben - kis túlzással - fél-Dunántúlnyi méretű sima „kavics”, vagy rinocérosz hát domborul, - ez a Golán fennsík mutatják vezetőink. Oh, a Golán fennsík, a kényes térség Izrael és Szíria között.

Mennyit hallottam róla híradásokban, politikai kommentárokbán. Milyen képet ad egy tudósítás, és milyen más egy látvány. Golán fennsík – hát érted folytak csatározások? Egy darab kő-földért? Vagy az édes vízért ami melletted van?

Balra a Galilei tó, vagy Galileai tenger, vagy Tiberias tenger, ami a hatalmas, sima „kavics” jobb oldalán látható, az már Szíria.

Állunk hát egy magaslaton, s előttünk három ország! Előttünk fut lent a mélyben a Jordánia és Izrael kö-

zötti határvonal, egy kis folyó a Jarmuk, melyet három ország övez, Jordánia, Szíria és Izrael. A Golán Izraelhez tartozik. Kisebb utak futnak lent, melyet egy magas sziklaorom, vagy sziklafal követ, szakadék szerűen, az a Jarmuk folyó széle, a sziklától felfelé Izrael földje, lefelé Jordánia. Lent a völgyben zöld növényzetbe ágyazva, mint egy oázis, közepén minarettel az Jordán városka, de a vízgyűjtők amerre látszanak, az már Izrael. S fönt a hegy tetején Názáret. Ez számomra egészen fantasztikus. Egyetlen pontról 3 országot belátni, s ilyen helyek szavait görgetni számban, mint Golán, Galileai tó, Szíria. Ritka élménynek érzem.

A Bibliában is szerepel Gadara neve, mesél Eszter: amikor Krisztus idejött és a gadarai embereket gyógyította - s felolvas a Bibliából: (Máté Evangéliuma ... 28)

... „S amikor eljutott vala a túlsó partra, a gadarénusok tartományába (tehát ide Gadarába) – két ördögös ment eléje a sírboltokból kijövén, igen kegyetlenek, annyira, hogy senki sem mert elmenni vala azon az úton, s íme kiálták mondván, mi közöttünk Te veled Jézus, Istennek fia, azért jöttél ide, hogy meggyötörj minket? Tőlük távol egy nagy disznónyáj legelészik vala, az ördögök pedig kéri vala őt, mondván, ha kiűzzesz minket, engedd meg nekünk, hogy ama disznónyájba mehessünk, s monda nekik, menjetek, azok pedig menének a disznónyájba, s az egész disznónyáj imé a meredekből a tengerbe rohana és odavesz a vízben. A pásztorok pedig elfutának és bemenvé a városba, hírré adának mindent, azokat is amik az ördögökkel történnek vala. S ímé az egész város kiméne Jézus elébe, s amint megláták kéri, őt, hogy távozzék az ő határukból”.

- Gadara. Gadara. Elküldtéték Jézust?

Naptűzte fehér köveken megyünk még feljebb. S a kövek között, a lépcsők mákszemnyi földjéből erdei ciklámen lila fejceskéi kandikáltak ki, felkiáltottam: - Hát ti hogyan kerültetek ide Zala erdejéből? Vagy honnan származtok? - Mi szél hozott ide benneteket? Akkor figyelnek fel a többiek is a kis lila virágokra, csodálkozóan.

Valóban, hogy kerültek ide?

Ide a nyolcszögletű bizánci stílusú templomok szomszédságába? Ahol öt és fél méter magas oszlopok állnak ma is, tetejükön korinthuszi motívumokkal. A bazilika alakú templomok hajdan volt főhajójában állunk, jobbra és balra oszlopok s végén az oltár maradványok.

Felballagunk a település múzeumába és én még mindig nem értem, hogy a nálunk sűrű erdők hűvösébe bújó ciklámen hogyan és honnan került gadara naptűzte lépcsőinek kövei közé. És még inkább azt, hogyan bírja itt a szárazságot, meleget, az odahaza erdők hűvösébe elbúvó, csak inkább illatát „megmutató” kis virág. Vagy csak távoli rokonok lennének?

A Múzeum a törzsfőnök háza volt valamikor. Kívülről egy szigorúan zárt épület. Az arab házakon – magyarázza Nadim – mindig egy bejárat van, ami aztán kinyílik egy nagy nyílt udvarra. S ebből a belső térből nyílnak a szobák. Kívülről egy zárt épületnek gondolja az ember, de ha bemegyünk ezekbe az épületekbe, belül barátságos, hangulatos udvarok vannak.

S ez így igaz.

Benézünk az egyik szobában létrehozott szobor gyűjteménybe,

Megnézzük az udvar sarkában lévő sírkamra ajtaját, mely súlyos kötömb, s mozdíthatatlannak látszik, de a sírkamra súlyos kőajtaja ekkor nyikorogva, csikorogva megnyílik – hátulról kis segítséget kapva, Nadim jóvoltából és „csak a mi kedvünkért”.

Egy írást mutat, ami Aramius filozófus sírkamrája felett volt, ami azt mondja annak aki erre jár:

„Én ugyan az voltam ami Te,
S Te ugyan az leszel, ami én,
élve az életet, mert halhatatlan vagy”!

Jerash, térségét, - ahová megyünk, Nagy Sándor vette át, s megalapította a Dekapolist, a 10 város-állam szövetségét.

Nagy Sándor halála után nem hagyott maga után utódot, s a két vezére - Poklubi és Szalabi - harcolt egymás ellen. A poklubiták Egyiptomból jöttek, a Szalobiták Szíriából próbáltak behatolni. A térség határvonala a két törzs között volt, s amelyik éppen erősebb volt és legyőzte a másikat, az vette át a hatalmat. A két térség között, - illetve a poklubiták és szalobiták között - hánykolódott Jordánia. A nabateusok délen vették át a hatalmat.

Jerash

Délidő van amikor Jerash lábaihoz érünk. Egy kávét fogyasztunk rögtön az étterem teraszán, zsibbadtságunkat enyhítendő. Khaki színű, derekán széles piros övvel – nabateus öltözkében szolgálja fel a pincér. Csinos, komoly, ha percek múlva kardot ránta-

na, nem csodálkoznék. De szája szögletében egy halvány mosoly jelenik meg, s kedves fejbiccentéssel távozik.

Itt is lehetőség van ebédelésre a hús falak között. Ahogy betérünk szemközt rögtön hatalmas terített asztal látványába ütközik tekintetünk, mögötti mint a kerevetek hosszú lócák, tálakkal, korsókkal. Az ételektől roskadó asztalon gyümölcsöcs tálak, saláták, húsételek és sütemények. Itt is a mosdó felé tartunk először, s meglepetés a barlang szerű boltívek mögött a modern, patyolat tiszta mellékhelység, de bárhol álltunk meg ütközben is ugyan ezzel a képpel találkoztunk, úgy tűnt ez itt természetes.

Csendesek az ajándékarusok üzletei, mint egy mini szeráj, átriumos udvarban körben, szőnyegek, fúvott kis üvegcsékben a sivatag homokja megmintázva. Szép ezüst ékszerek, kövekkel ékesített karkötők, láncok sokasága, míves szélcsengők szólalnak meg halkán egy-egy fuvallatra, - nem is tudok az egyiknek ellenállni - festményeken arab életképek, a jellegzetes csőrös kávé kiöntők rézből egyszerű és antik változatokban. A tárgyak nem giccsesek, szép kézműves munkák, nem is elérhetetlen áron, s hagyják a nézelődőt, segítségünkre sietnek a vásárlásban, de nem tolakodóak, nem erőszakosak. Megmutatják hogyan készülnek a mintás homok tünemények pillanatok alatt, de nem érezni, hogy neheztelnének, ha odább állunk. De a kézügyességnek e példáiból is magammal hozok néhányat. Jó tehát nézelődni és vásárolni is náluk.

Keresztül sétálunk az átriumos épületen, s elindulunk felfelé Jerash oszlopai felé.

Már déli meleg van. Egy nem túl nagy parkolóban álltunk meg, előttünk domb emelkedik, tetején dia-

dalív áll. Itt érzem újra meglepetések várnak. A Diadalív a domb tetején csak kapuja lesz megint egy le-tűnt világnak, amiről vajmi keveset tudok, s csak az vigasztal, hogy sok százezer halandó hasonlóan keveset tud erről az igazán nemrégén kifelé nyíló világról. Még nincs akkora híre mint sokkal látogatottabb görög és római romoknak, de hatalmassága, múltja, szépsége, varázsa évről-évre több látogatót hoz, s mind nagyobb számban ismeri meg a világ ezt a valódi csodát, a világ – esetleg kilencedik csodáját?

A 80-as években kezdték el az ásatásokat, s a rekonstruálását mindannak ami itt látható.

Hadrianus építette ezt a várost, s a Hadrianus diadalív pompásan reprezentálja hajdani szépségét, gazdagságát. Mögöttünk a Hippodrom, a lóversenypálya, itt rendezték a lóversenyeket és a cirkuszi előadásokat. 150 ezer ember fért be a Hippodromba, ahová 10 bejáraton lehetett bejutni. A II. évszázadban épült, aztán egy földrengés rázta meg a területet. Rossz helyre építették, így jó része összeomlott, illetve jócskán megrongálódott. A földrengés után már nem használhatták lóversenypályának. A cserépgyártás helye lett és attól kezdve itt tartották a cserépvásárokat is.

A Diadalív tetején a boltíven valaha Hadrianus császár szobra állt. A déli kapun lépünk be, s az az eredeti város ami Kr. után a II. században épült, ez a rész - ahol állunk, - már csak mellé épült. Kétoldalt a város fala húzódik. Több mint 100 tornya volt a falnak, s innen védték a várost. Az egész várost, - mely 210 hektáron fekszik - fal vette körül. Keleti és nyugati városra osztották. Mi a nyugati részén sétálunk. Története hasonló a gadarai falu történetéhez. Jerasht is Nagy Sándor alapította. Nagy Sándor ha-

lála után a két vezér a szalobiták és a pohlubiták vezére összeveszett Jordánia területén, ill. területéért. Ezt követően jött Pompeius császár, majd. Kr. előtt 64-ben Hadrianus császár. A várost felfejlesztették majdnem, hogy a főváros lett, de Petra után így is a második legnagyobb város volt. Hadrianust a bizánci korszak követte, majd muzulmánok, omanédek jöttek. 1884-ig több földrengés is megrázta ezt a területet, 1884-ben a cserkeszek érkeztek és ráépítkeztek a római romokra.

Itt is volt Cardo – a főút – amely északról-délre, illetve két kisebb mellék utca ami keletről-nyugatra vezetett. A görög időkben Triapoliushnak hívták ezt a várost, ami annyit tesz, magyar fordításban, hogy „az arany folyó városa”.

Kicsike kis folyója volt a városnak, s ez a kis folyó választotta ketté – keletre és nyugatra a várost. A rómaiak idejében kapta a város a Jerash nevet.

Két órás sétát teszünk az ovális fórumon, vagy ovális plazában, amely Kr. után az I. században épült. Mire használták ezt az épületet? Vásárcőzpont volt, a kisebb boltok láthatók ma is mögötte.

Kr. után I. és III. században kövezték le újra. 160 oszlop látható összesen, ion stílusban, büszkén, méltóságteljesen állnak félkörben, mintha védenék saját aranykorukat. Olyan sokat mutatnak a tér oszlopai, fent a domboldalakon a templomok maradványai, a színházak, hogy szinte hallja az ember az élet lüktetését bennük, lovak patájának csattogását, árujukat kínáló fazekasok hangját 2000 évvel ezelőtti hétköznapi zaját. Nem torzók és romok ezek a kövek, élet és az élet szeretete sugárzik belőlük.

Jerash terének közepén mécses ég július-augusztusban három hétig, akkor fesztivál színhelye ez a tér. Ilyenkor vendégszereplőket hívnak, színda-

rabokat adnak elő, koncerteket rendeznek, hogy minél több turistát vonzzanak ide.

A fesztiválsorozatot az elhunyt Husszein király felesége indította el. A tér közepén valamikor egy oltár állt, arra építettek egy oszlopot, s annak az oszlopnak a tetején gyújtják meg a fesztivál tüzet.

Egy nyílt rész felé mutat Nadim, - régen felette állt Zeusz temploma, - mondja.

Összesen 3 timenont számláltak abban az időben. Timenon volt az a hely, ahová nem léphetett be más, csak aki áldozatot mutatott be. Tehát nem templomban, nem Zeusz templomában áldoztak, hanem timenon - (vagy timenosz?)-ban. S ilyen összesen három volt. Ez volt, az egyik, itt az ovális plazában, kettő pedig fent a dombtetőn.

Zeusz temploma azért is fontos, mert Kr. előtt a II. században kezdték építeni a görögök, s Kr. után a II. században még a rómaiak is dolgoztak rajta. Ezek a kövek - ahol állunk, - mind a Zeusz templom alapjai. Nagyon sok titkos feljáró, titkos lépcső is van, ami felvezetett a templomba.

Elindulunk Athosz templomához. 2000 évvel ezelőtti köveken járunk. Ovális fórum. A cardot a rómaiak építették, úgy hogy ha kiérnek belőle, pontosan a templomra lássanak. Cardo = szív! Azért nevezték a főutcát cardonak, mert ez volt a város szíve. Lábunk alatt kerek kövek – ókori csatorna fedelek. A cardo alatt végig a városban csatorna vezetékek vannak, melyek az „aranyfolyó” csatornái voltak.

Agora – ez volt a jerashiak a fő élelmiszerpiaca. Kr. után a II. században épült. Agora a görög elnevezés, s ez ugyan az, mint a rómaiaknál a Fórum. Ez az építmény két emeletes volt.

A „városi sétában” elérünk a város piacának „hentes-üzletéhez” ahol a – kő asztalon látszanak a bárdok, vagy kések pengéinek nyomai – ott vágták, szeletelték az állatokat. S hogy milyen állatok lehettek, nem kérdés, ott állnak ők is a vadkecske - az oroszán - a szarvasmarha kőbe faragva szobrokként.

Itt nem igazán kell a képzeletünkre hagyatkozni. Jerashban minden ott van, épségben maradt épületei, oszlopai, csatornái, kútjai szemléltetik, megmutatják annak a kornak pompáját és hétköznapijait.

Olyan mennyiségben állnak itt az emlékek, hogy nem győzzük befogadni, nem tudjuk mit kapjunk lencsevégre, itt mérhetetlen mennyiségű a különböző korok maradványa, s szinte érezhető az eltűnt idők élete.

A tetrapilon kereszteződéshez érünk, két út fut össze a cardo a főút és a dekovalusz, a kereszt utca. Kőfülkék láthatók, ide helyezték a kő szobrokat, melyek isteneiket ábrázolták. És itt örködtek az örök, nézték ki merre megy és hogy elüssék az időt, különböző játékokkal szórakoztatták magukat – ennek ékes bizonyítékaul szolgálnak a játékok maradványai.

Lent romjaiban a híd látszik, ami a lakónegyedbe vezetett át.

(Tehát már akkor is így működött a város, mint egy mai modern település, városközpontjában piaccal, korzóval, üzletekkel, s a lakónegyed mindezeken kívül.)

Jerash lakói Kr. után II. században is békességben voltak a szomszédos népekkel, s volt idejük idehozni akár a Nílus völgyéből is gránitot. Az „Arany folyóból” csatornákon folyt a víz. Szobrokat emeltek ide, hogy

megvédelmezze őket. Díszes, két emeletes épület előtt állunk, mely fantáziáról tanúskodik. A mélyedésekbe márvány díszítéseket tettek, freskókat festettek. A második beugróban látszik egy darabka freskó maradvány. A 7 fülkében 7 hölgy szobra volt, s urnát tartottak a kezükben, s az urnákból folyt a víz négy hal szemébe, onnan le a csatornába. Előtünk egy jókora méretű medence látható. (A medence olyan méretű, hogy ha belefeküdnek, a közép-ponttól a pereméig érnék, a kör másik felében az átló másik felében egy hasonló méretű teremtmény elférne.) A IV. században ide építettek egy székesegyházat, s itt kereszteltek. Régi mondák szerint a szűz lányok ide jöttek, itt festették magukat, s az a szűzlány aki férjhez akart menni ide jött, meztelenül fürdött, s biztos, hogy másnap valaki megkérte a kezét. Ez 2000 évvel ezelőtt volt – mosolyog Eszter a mese végén hallható tetszésnyilvánításra. Vissza kellene térni régi szokásokhoz – jegyzi meg idősebb utastársunk.

A Déli kapu volt az Artemisz kapu. Artemisz Zeusz lánya, a vadászat istennője, s a város védőszentje is volt egyben.

A félelmetes magasságú és átmérőjű oszlopoknál Nadim azt mondja, ezeket „mozgó oszlopoknak” hívják, mert ha tenyeremmel megtolom elmozdul. Majd egy fémtárgyat helyeznek be az oszlop köveinek résebe, és „megrengetik” a monstrumot. Hogy ki mit lát érzékelés kérdése, jókedvűen elfogadjuk, hogy az oszlop - Nadim szemléltető érintésétől - megmozdult.

A II. században keresztések felvonulási területe is e föld. (Magyar uralkodó is érkezett kereszties hadak élén mégpedig II. András magyar király, V. Lipót osztrák herceggel szövetségben Splitben, - akkor Spalato - gyülekeztek csapataikkal, hogy a Szent-

földre induljanak. II. András 1217-ben érkezik a magyar sereggel. Betörték néhányszor a muszlimok fennhatósága alatt álló területekre. „Fogadalmuk teljesítése után a magyarok egy halom ereklyével, többek között Szent István ősi, eredeti fejereklyéjével és a kánai menyegző egyik korsójával, Anatólián át hazatértek.” Így szerepel P.P. Read történész professzor – keresztes háborúkról írott munkájában.)

A keresztesek templomokat kezdtek építeni, s mozaikokat készítettek. (S az építkezésekben volt a magyaroknak része, mégpedig így írja fenti történész: „Amíg az osztrák hercegségből és magyar királyságból érkezett zarándokok a Szentföldön tartózkodtak, segítettek felépíteni a templomosoknak és a német lovagoknak egy új erődöt, amely támogatásuk emlékére a Zarándokok nevet kapta. Egy német domonkos barát leírása szerint falai és bástyái és őrtornyai olyan szilárdak és úgy meg vannak erősítve, hogy a világ összes serege sem lenne képes bevenni.” Ez igaz nem Jerashban volt, de a keresztesek jelenléte rányomta bélyegét az egész Szentföldre. S Kerakon keresztül vezetett a Királyok útja, felsorolni hosszú lenne a rangos történelmi névsort, ki mindenki járta meg ez utakat, vagy maradt itt örökre.)

Artemisz templomának valaha 7 kaput készítettek, ez az egy ami a hétből megmaradt. Artemisz templomát soha nem fejezték be.

Ott volt lent a lakónegyed, - mutat a dombokon túl Nadim – onnan vezetett ide az út, s a lakónegyed s e között volt a többi 6 kapu. Oltárok voltak ezeknél a kapuknál, ahol áldozatot hoztak s olyan embereknek építették ezeket az oltárokat, akik valamilyen oknál fogva nem tudtak ide jönni, de így útközben is áldozhattak. Ott is volt régen egy kapu, amit templommá alakítottak át.

Jerash

Artemisz templomát később megnézzük, mert egy másikat is építettek.

A cardon mentek a lovas-szekerek, itt fent pedig az emberek sétáltak. Az oszlopok tetején tetőszerkezet volt, így a korzózók védve voltak esőtől, s az időjárás viszonyosságaitól. (Ma egy-két világvárosban szintén van ilyen fedett bevásároló utca. Mi újat is tudunk mi, mit eleink még nem alkottak meg?) Látjuk a kereszteződésnél, hogy lehetett ott egy magasabb épület. Amikor a cardo egy mellék utcájával találkozott ott mindig építettek egy őrtoronyszerű épületet.

Jerashban összesen három színház volt, kettő a város falon belül, egy pedig kívül, az az északi színház. Keleti és nyugati részre volt osztva a város, a keleti volt a lakónegyed, lehet látni a köveket, látjuk a vastag város falat, ez pedig a „kormányövezet” volt. A lakónegyed nagy része lerombolódott, mindössze egy fürdő maradt meg. A rómaiak nagyon szerették a fürdőket, - mint tudjátok, - mosolyog Nadim, - mindig megkeresték a forrásokat, s mellé építkeztek. Itt nem voltak forró vizű források, mint Budapesten, csak valószínűleg hidegvízűek, de voltak, s a források köré itt is fürdőket építettek.

Egyik dombról sétálunk át a másikra. S mindenütt monumentális szépségek, büszkeséget sugárzó nyomai mutatják magukat a ma emberének. „Lám mi ilyen tudtunk” – ilyen templomokat, ilyen mozaik díszítéseket, ilyen utcákat, ilyen színházakat”. S bizony nem tudom, hogy tényleg sokat fejlődünk-e két-és félezer év alatt?

Nézem a tökéletesen megépített lelátókat, ahol olyan az akusztika, hogy bármelyik modern, hasonló célokat szolgáló építmény meg irigyelhetné. Egészen különleges, hogy ha félkörbe futó mélyedések egyikébe

valamelyikünk bele suttog, a túloldalon fülelő hallja, hogy miről szólt a suttogás.

Időszámítás előtt 64-ben Pompei vette át a hatalmat Jordánia térségében. A Bizánci hatalom i.sz. előtti IV. századtól az i.sz. utáni VI. századig tartott, amikor is a Rómaiak felvették a kereszténységet.

A X. században a muzulmánok jöttek a térségbe s egyre jobban terjeszkedtek. Muzulmán dinasztiák uralták ezt a földet egészen az első világháborúig, amikor is az ottománok elvesztették itt háborújukat.

Ismét egy monda a Bibliából – röviden: – Jákob és az Angyal összeverekedtek. Jákob győzött az angyal fölött. Miután legyőzte, az angyal megfogta a térdét, s elmondta neki, hogy Jákob - Jahve – a zsidók istene, s megígérte neki Izrael földjét, s innen kapta nevét is Izrael. Azt jelenti – az a föld, az a valami, ami Istent legyőzte. Ez az esemény a Jákob folyó térségében történt.

Utunk következő állomása:

Amman a 200 éves település az ottománok idejéből, római kori kövekből építették fel, Nagy Sándor idejéből való.

A vaskorban is három királyság volt a térségben. Lent délen voltak az edomiták, Ézsau népe, Jordánia közepén a moabiták, fent északon az ammoniták, ezért is Ammon a főváros.

Ammant a fővárost gadarai és jerashi kirándulásunk után nézzük meg, itt tartózkodásunk második nap-

ján. A nap fehéren süt a városra, kicsit hidegnek tűnik a fehérsége. Bágyadt a fény ahogyan én is nagyon bágyadt vagyok hajnal óta. Ez a gyengeség, émelygés, nagyon rossz közérzet nem lehet az a két korty whisky amit tegnap este útitársaink Paul és Viktória vendégeiként ittunk meg Líviával. A vacsora hasonló ételekből, finom falatokból állt, mint Aqabában, s igaz, hogy vacsora után még egy pohárka Szentföldi bort is megittam, de ez a két pohárnyi ital nem okozhatja ezt a szörnyű másnaposság érzetet? S belülről azt hiszem a választ kapom kérdésemre: - a fogadalom! – amit megszegettél! – Azt fogadtad, hogy egyetlen korty alkoholt nem fogsz fogyasztani, - legalábbis itt Jordánia földjén nem. – Ez két korty volt, egyben álhatatlanságom bizonyítéka, s ezért elszégyellem magam a Regency hatalmas ágyán igencsak gyenge állapotban fekvve. – Ez megint egy figyelmeztetés, vigyázz a szavakkal, fogadalmakkal, s főként azzal Kinek teszed ezt a fogadalmat. Bocsáss meg Uram! Megértettem.

Még egy pillantást vetek a városra, ami fehér kövekből épült házaival kicsit Jeruzsálemet idézi. Még korán van, nincs nyüzsgés lent, békés, csendes, fényes az elem táruló kép.

Nincs erőm lemenni reggelizni, s nem is kívánok semmit. Összecsomagolom ami tegnap este még elmaradt, s ez nem kis erőfeszítembe kerül.

Lent a hallban mindenki jóllakottan kész az indulásra, én fejem a süppedő fotelbe hátra ejtve pihenek.

A főváros megtekintése után délután Mózes hegyére indulunk. – Így, ilyen bágyadtan, erőtlenül, rossz közérzettel pillantom majd meg az „Ígéret földjét”?

Jól esik a levegő fent az egyik domb tetején. Egyik domb, mert Amman is hét dombra épült mint Róma – valamikor. Finom tiszta a levegő, mélyen leszívom, ezek a nagy levegő vételek jól esnek, mint az elixír.

A két lány Nadim és Eszter a domb peremén állnak, Eszter mögött meredek lépcső lefelé, Nadim csak úgy egy kiálló szirten és már mesélnek vidáman a fővárosról, a történelmi időről. Félve figyeli mindenki, hogy nehogy egyetlen kicsi lépést tegyenek hátrafelé, ahol a mélység van, míg velünk szemben egy másik domb sűrűn beépülve.

Philadelphia. Ahogyan Ammant hívták.- Ammant, ami 1921-ben lett a fővárosa Trans-Jordániának. S 1946-ot írtak amikor megalakult a hasemita Jordán Királyság. (Tehát azonos évben „születtünk” a királyság és én – mosolyodok el.)

A fővárosban van a Királyi Rezidencia , a parlament épülete, s természetesen a legfontosabb üzleti és kereskedelmi központja is Jordániának Amman. 7 dombra építették, most már 19 dombon van. Méreteiben és népességében is egyre nagyobb és nagyobb. Másfél millió a lakosa a fővárosnak. Körülnézve látható, hogy Ammannak majd minden háza fehér mészkőből épült. (Egy gyors ingatlan-tájékoztatót is kapunk) Egy lakás akár 25 ezer Jordán dinárba is kerülhet, s ez a legolcsóbb, átlagosan 45-60.000 ezer dinár egy lakás. Egy földrész ma 50-500 ezer dinárba is kerül.

A mából hirtelen visszacseppenünk újra a régmúltba, mert Eszter máris – a város feletti szirten állva, a friss reggeli szellőben, - Dávid és Betsabé történetét meséli: Dávid és Betsabé között kapcsolat volt, de Dávidnak felesége volt, Betsabének férje. Betsabé terhes lett Dávid királytól. Betsabé férje Urias Dávid király egyik hadvezére volt. Dávid miután meghallot-

ta, hogy Betsabénak gyermeke lesz tőle, meg akart Uriastól szabadulni. Uriast harcba küldte az ammoniták ellen, s hadserege élére állította, hogy ha harcra kerül a sor, Urias legyen az első akit megölnék. Urias meghalt az ammoniták elleni csatában, s Dávid király Betsabét feleségül vehette.

Poklomusz Philadelphius görög vezérről nevezték el Philadelphiának a várost az ammoniták idején. Az előtt Rabat Ammon néven szerepelt.

A bronzkorban hallunk először a településről. Mezőgazdasággal foglalkozó parasztok éltek itt, akik egy innen keletre eső, Imrazol nevű faluból vándoroltak ide. Malkom istenüknek gyerekekkel áldoztak. Bronz szobrot állítottak Malkom istennek, s úgy áldoztak, hogy tüzet raktak, s e tűzbe beledobták gyermekeiket. Majd görögök és rómaiak telepedtek le. Markus császár felépítette Herkules templomát, I.sz. után 160-ban. A timeus, - az áldozó hely, - a templom előtt volt.

A 40-es évekig itt egy nagy kapu állt, s innen lehetett lemenni lépcsőkön a város alsó részbe. A görögök és rómaiak idejéből egyetlen építmény maradt meg, lent a nagy színház, ez Jordániának a legnagyobb színháza. 12 színház van, ez a legnagyobb, 7 ezer ember számára van férőhelye benne. I.sz. előtt 170-ben építette Hadrianus császár, s a rómaiak átépítették.

A görögök mindig egy hegy vonulatában építkeztek, mert még nem ismerték a boltívet. Itt már boltívet, boltíves bejáratot látunk, s öltözőként szolgáló szobácskákat. Van egy kisebb színház is, 600 fő részére, ebben felolvasásokat tartottak. A Fórum a két színház között i.sz. 182-ban épült. A sátoztetős új kori Fórumot látjuk, mögötte a Ragadán buszmegálló. Mélyen lent, alattunk Amman óvárosa, ide épültek

Amman első épületei. 1887-ben jöttek a cserkeszek, s itt a római romokra építkezve éltek. A hajdan volt két fő út vonalból ma már semmi sem látható, mert a cserkeszek ráépítkeztek. S ezekből a romokból építkeztek később a jordánok is amikor a Jordán főváros megalakult.

Magas oszlopok, falmaradványok között egy szökőkút maradványai, fent a másik dombon egy mecset karcsú tornya, az az 50-es években épült, balra távolabb zöld színfolt, ahol aombok között Ragadán negyed, a királyi rezidencia látszik. Első Abdullah király az 1950-es években kezdte el az építkezést, s a 1990-es évekig tartott, Husszein király uralkodása idejéig. Amikor befejezték, akkor Husszein király úgy döntött, hogy innen nyugatabbra költözik, s így a 90-es évek óta egy másik rezidencia is van a nyugati részen. A nemzetközileg is rendkívül nagy tiszteletnek örvendő Husszein királyt itt is temették el. Temetésén, - melyet a világ televíziós társaságai közvetítettek - 168 államfő vett részt.

Ha más ország elnöke, vagy magas rangú vendég érkezik látogatóba, itt szokták elszállásolni, teszi hozzá Nadim.

Lent bronzkorból való várfal látható. Eddig a nabateusok és rómaiak romjain lépkedtünk, most átsétálunk a muzulmánok idejébe. A muzulmánok is elhordták a köveket és felépítették házaikat. Látjuk a Muzulmán Palotát, ami gyülekező hely volt, Kalifájuk itt találkozott embereivel. Az Ő idejükben is voltak a gazdagabbak és voltak a kevésbé gazdagok, e területen laktak a gazdagok, - távolabb a kevésbé tehetősek. Az ásatásokkor 13 épületet, lakóházat találtak, ahol ájtjöttünk mögöttünk volt a piac területe, illetve kisebb boltok jobbra és balra. Ezeken a lépcsőkön

valaha egy mecset állt, az omaédek idején épült a XVIII. században. Mohamed után 4 vezér uralkodott, akiktől az omaédek átvették a hatalmat, s Damaszkuszba tették át az irányítás központját. Damaszkuszhoz nagyon közel van Amman, s uralkodásuk megkönnyítése érdekében sok pénzt fektettek fejlesztésébe. A muzulmán építészek is sokat tanultak más kultúráktól. Észak Irakban emelték, építették először az ilyen bazilika formájú kupolás épületet, melynek másolata itt látható. Sem ember ábrázolás, sem állat ábrázolás nem látható, csak geometrikus vonalakkal díszítettek. Mohamed volt, aki megtiltotta embereinek, hogy ember képmására rajzolják, ábrázolják isteneiket, s ezért mindenhol eltűntek az ember képmású Isten szobrok. Természetesen saját házukban azt tettek az emberek amit akartak, de ilyen házakban nem emelhettek Isten szobrokat.

A negyed-kupola – mutat fel Nadim az egyik sarokba, - stabilabbá tette az épületeket a földrengésekkel szemben. 1721-1743 között épülhetett ez az építmény, valószínűleg az akkori kalifának Omailnek az unokatestvére emeltette. 1749-ben nagy földrengés rázta meg ezt a területet, elköltöztek innen az emberek, s egészen a 19. századig nem is nagyon éltek itt, amikor is a cserkeszek visszajöttek erre a területre.

Újra római úton haladunk. A muzulmánok leszűkítették ezt az utat, s jobbra és balra épületeket húztak, egészen a végéig elsétálunk, s onnan Amman másik oldalát nézzük meg.

Ólomlábakon ballagok a csoporttal, egy vörös macska illegeti magát előttünk, különböző pózokban ül fel egy-egy római kori, vagy mohamedán korból itt maradt falmaradványra, széles kandúr arca kajáért rimánkodik.

Egy tüskés vöröses színű fűcsomón keresztül lefényképezem a távolban a királyi rezidenciát. Lassan a buszhoz ballagunk, a nap egyre melegebben süt, lekerülnek a pulóverek, szélkabátok.

A nap más- más fényben mutatja meg a dombokat, melyek sűrűn beépültek, épületeik közel egyforma magassága fehéren, harmonikusan hullámszik. Két fiatal nő lépked csadorban határozottan, de lehajtott fejjel az út túl oldalán. Mielőtt a buszra felszállnék, óvatosan lencsevégre kapom őket, mintha csak a város egyik dombja kívánczolt volna megörökítésre.

A dombokról leereszkedve nyüzsgő, forgalmas nagyvárosi utcába érünk. Üzletek sorakoznak egymás mellett szorosan, s mindent meg lehet találni itt a bazár, vagy üzletsoron. Finom kelmék, elegáns modern ruhák, füstölők, kardok, édességes boltok, olcsó pamut-árú, szép hímzésű hosszú női ruhák és repülő bőröndök – minden, de minden a hosszú utcason.

Kevéske idő van pénzváltásra, vásárlásra, fotózásra, bámészkodásra, elvegyülve a csadoros, galabis, öltönyös, palesztin fekete-fehér kockás és piros-fehér kockás fejfedős, hétköznapi délelőtti főváros sokaságában. A mecset előtt férfiak csoportjai beszélnek meg a nem tudhatom mit? Nem tudom mi foglalkoztatja errefelé a férfiakat, beszélnek talán az amerikai háborús készülődésről, Szaddam politikájáról, Izrael-és a palesztinok harcáról, terroristákról, sportról, kézilabdacsapatuk szerepléséről, időjárásról, tőzsdehírekről, azt sem tudom tőzsdéznek-e egyáltalán, - s sajnálom, hogy nem állhatok meg, nem kérdezhetem, meg mint egy riporter, vagy csak mint egy kíváncsi magyar turista, hogy –”miről folyik a délelőtti beszélgetésük két ima között, a mecset előtt? A mecset udvarára csak messziről merünk bepillantani,

de egy modern utcai kút szögletes rései között lefényképezem a muzulmán férfiak egy csoportját.

Pénzt váltunk, a boltosok kedvesen kínálják áruikat. Változatos, kitűnő minőségű és egyedi gyermekruhákat nézegetünk, türelmesen, kedvesen teszik elénk a sokadik darabot is. Csábítanak a modern női ruhák is, szívesen elidőznék néhány divatos nadrág felpróbálásával, de csak egy veretes szabja amit választok, majd mintha ingyen adnák, többen is kerek, repülő bőröndöt vásárolunk a szolgálatkész és gyors eladótól - és nevetve húzzuk magunk után friss szerzeményeinket.

Dél van, zsúfolt az utca, de kellemesen derűs, hangulatos. Az egyik bolt előtt fiatal fiú pattan fel, szívére teszi kezét, s kéri, hogy Őt fotózzuk le. Az üzletekből ránk mosolyognak, s szinte csak mosolyukkal jelzik, hogy térjünk be hozzájuk. A nők többsége finom anyagokból készült, de alakjukat, arcukat is teljesen eltakaró csadorban, sétálnak, sietnek, vagy vásárolnak. Sokuknál ha keveset is látunk, ami látható az bájos, tiszta szépség.

A közérzetem is jobb amikor felszállunk a buszra, de nem sokáig tart nyugvásom. A meleg, a busz rázkódása teljesen felkavarja a gyomrom. Miért épp most? - Hogyan állok ma előtted, Ígéret földje? – teszem fel magamnak újra a kérdést.

Egy kedves utastárs, - azt hittem orvos – gyógyszer ad, de én tudom, hogy nem orvosság szükséges, hogy jobban érezzem magam.

Sajnálom, hogy nem tudom teljes figyelmem a tájnak szentelni. Talán két óra felé járunk amikor egy magaslaton megáll a busz, ebédre invitálják az utasokat. Itt ebédelünk – mondja Eszter – terített asztallal várnak bennünket. A terített asztal látványa most

nem kedves szememnek, s minden mi ellenkezett bennem elhagyja gyomromat.

Két nagy flakon ásványvizet vásárolok és gyorsan ki-ballagok a levegőre, magam mögött hagyva a jóízűen lakmározó utastársaim.

Átmegyek a néptelen úton olyan érzésem van mint Bethániában. A liget fái között lent a völgyben szépséges térség nyílik ki. A fák mint a bibliai filmekben, kicsit olyan mintha a Getsemané kertben ülnék le egy farönkre: Uram vedd el tőlem ezt a keserű poharat – jut eszembe a híres idézet, - illetve ne vedd el, - mondom, miközben kinyitom a párás palackot és lassú kortyokban öntöm magamba az ásványvizet. Senki nincs körülöttem. Semmi zaj, csak a szél beszédes füttyülése. Különös. Ülök, kortyolgatom az ásványvizet, nézem a fákat, lent a völgyet, olyan érzésem van, mintha a fák között járna valaki, s eltűnne amikor fordítom tekintetem. De csak a szél jár-kel. Lehűti a nap forróságát, szinte borzongok ahogy körülnyaldos, mossa arcomat, kiüresedett zarándoknak érzem magam, ma csak vízen élek, még kenyéren sem, s lelkemnek is jólesik a „böjt”, ez a rövid teljes egyedüllét, a csend, a béke.

Lassan kezdenek szivárogni az étteremből társaim, s komótosan elindulunk felfelé Nebo hegyére.

Nebo szíriai Isten volt, kolostort, magas monostort jelent a szó.

Mózes, itt látta meg az Ígéret Földjét, - amire soha nem léphetett, - s itt temették el. Meglátta a Ígéret Földjét, és mi is csak lenézhetünk rá, elmerülhetünk ebben a végtelen tágasságot mutató tájban, meg nem hódíthatjuk. Egyszer szívesen elindulnék bejárni ezt a barna, sárga, zöld és homokszínben pompázó földet, a Kánaánt. Lent a Jordán völgye, a Holt tenger, látunk Jordán falvakat, Jordán kisvárosokat a mesz-

szeségben, s a folyó-völgyet aminek innenső zöld sávja Jordánia, majd Cisz-Jordánia – utána már a párában Jerikó látható.

Mózes: az esszénusok szájhagyománya szerint, - Jehova megtestesülése, - a fáraó leányának gyermeke volt. A fáraó amikor megtudta, hogy leánya titokban gyermeket szült, kinek Ozarszif volt a neve, megparancsolta, hogy meg kell ölni. A bábaasszony azonban elrejtette egy kosárban, s a kosarat a Níluson leúsztatta. A kosárra egy pásztorember felesége bukkan rá, s a csecsemőt elnevezte Mózesnek, hazavitte és felnevelte. Amikor Mózes felnőtt Héliopolisba ment, s rendkívüli testi erejével, és okosságával magára vonta a fáraó figyelmét. Beállt a fáraó hadseregébe, s diadalmat aratott az etiópok elleni háborúban. Sikerei a fáraó féltékenységét vívták ki, élete veszélybe került.

Ekkor Jehova parancsára mandulából varázsbottal faragott, azzal tíz csapást mért Egyiptomra, s népét megszabadította az egyiptomi rabszolgaság alól. A fáraó üldözőbe vette, de a Vörös-tengernél a futóhomok eltemette őt seregével együtt.

Mózes törvényeket adott népének, s amikor megpillantotta az Ígéret földjét, Isten ellensége skorpiót küldött ellene, ami megmarta a sarkát. Mózes ekkor máglyát rakatott és elégettette magát. Titkos sírba temették. Lelke sas alakjában felrepült, szelleme az óceánon túlra szállt.” - Így szólt a történet Nadim és Eszter szájából.

Tehát nemcsak azért fontos, ez a terület, mert Mózes itt pillantotta meg az Ígéret földjét, hanem azért is mert itt temette el, - mint a monda tartja – két angyal.

Ez a legenda így szól: „Amint Mózes alászállt a hegyen, találkozott két emberrel, akik sírt ástak. Megkérdezték Mózeset, tud-e segíteni nekik, mivel éppen akkora embert temetnek a sírba, amekkora Mózes. Mózes segített nekik ásni, majd alászállt a sírba és Mózeset a két ember eltemette. A két ember két angyal volt, s Isten azért küldte őket, hogy Mózeset eltemessék.

Mai napig nem lehet tudni, hogy pontosan hol van nyughelye, de a legendák szerint valahol itt van a sírja, ezen a széljárta hegyen.

Egy kereszt áll itt a csúcson, melyet kígyó fon át. Ezt a jelképet azért emelték, mert - szintén a legendák szerint - amíg a pusztában vándorolt Mózes a népével, Isten kígyókat és egyéb mérges állatokat küldött rájuk. Ekkor Mózes felemelt egy bronz botot, s így már mehettek utána az emberek, mert megvédte őket a mérges állatoktól.

(úgy is olvastam a történetnek ezt a változatát, hogy ez a bot, melynek vége egy bronz vagy réz kígyóban végződött valójában a fáraói jogar volt, a királyi jelkép, mivel ugyan ezen állítás szerint Mózes azonos volt Ehnatonnal, azzal a fáraóval, akinek vallásreformja miatt életére törtek az ellene forduló Amon papjai, akik az ideig mérhetetlen hatalommal bírtak, – s Ehnaton/Mózes Sion-ba menekült, s onnan tért vissza hogy népét kivezesse Egyiptomból.

Az eredet, a származás számtalan variációja jelenik ma meg, s tár fel egészen új, meghökkentő megközelítéseket, kutatási eredményeket, akár Mózes akár Jézus akár királyok, uralkodók vonatkozásában.

Sokféle változat fog talán még felszínre kerülni, Mózes származásáról, életéről is, mindegyik a legnagyobb valószínűséget, hitelességet feltételezve saját verziójáról.)

Végtelen távlatokba merül tekintetünk, hajunkat borzolja a szél, miközben hallgatjuk Eszter Bibliai idézetét – arról, amikor Mózes meglátta az Ígéret Földjét: - (Mózes IV. könyv. 34. 1-5.) „A Kánaán földjének határai és annak elosztása: - Szóla az Úr, mondván – Parancsold meg Izrael fiainak és mond meg nekik, hogy ha bementek Ti a Kánaán földjére, ez a föld amely örökségül esik néktek, (ez a Kánaán földje ami itt most végeláthatatlanul lábaink előtt elterül) az ő határaiak szerint akkor legyen a Ti határok Sion pusztájától fogva Edom határáig, s legyen a Ti déli határok a Sós tengertől (Holt tenger) Napkelet felé, és kerüljön a határ dél felől az Akkrobbin hágójáig és menjen el Szinig és a vége legyen Kaldea Barneától délre, s menjen tova Hassára Dárig és menjen át Hasmonig, s utána kerüljön a határ Egyiptom határáig, a vége pedig a tengernél legyen.”

Mózes amikor elindult népével Egyiptomból, hogy az Ígéret Földjét megkeresse, először a déli népek, az edomiták földjére lépett, kérte, hogy engedjék népét területükön keresztül, de az edomiták nem engedték meg! Ezt követően 40 évig barangolt a sivatagban, utána jött közép tájra, Jordánia középső részére, a moabiták földjére, akik szintén nem engedték meg neki, hogy átkeljen földjükön, ezután indult északra a ammoniták földjére, s itt pillantotta meg az Ígéret Földjét.

(Amón Isten /Ámon/ a hatalom túlvilági forrása volt, az egyiptomi Pantheonban az első helyet foglalta el, és Kos képében ábrázolták – így olvastam én, ki kos jegyben születtem. Amón – vajon az ammoniták nevének eredete összefüggésben van ez egyiptomi Ámon istennel? Tűnődöm.)

A légben különös hangok szóltak. A szél hangja volt ez, de mint nagyon - nagyon messziről jövő elnyújtott sikoly, vagy sírás, vagy sas szárnyának suhogása, mint monoton kántálás úgy zúgott a szél. Hoszszan figyeltem e végtelen térség a tágasság, a szabadság térsége fölött, át lehetett látni a világon, s ez az elnyújtott „jaj”-szó sírt a levegőben. „Maguk az eleven fák is hangok, amelyet nem érzékeltek” –írta Seth II. könyve.

(Vagy netán El Shaddai – a Hegyek Istene szól?)

Megláttad Mózes az Ígéret Földjét! De miért nem érhetted el? Miért nem juthattál oda? Miért nem érintette lábad, miért nem vezetett oda a Te utad? Miért nem vihetted el végcéljához népedet?

Mi volt az a „vétek” amit Te a kiválasztott elkövettél, amiért nem részesültél a végső dicsőségben?

Mit nem tettél, vagy tettél az úton – ami annyi viszontagság, annyi szenvedés, annyi gyötrelem, annyi győzelem után még sem hozott számodra beteljesülést?

Ki sír itt ma bele a szélbe, mit sirat, mit regél, miről szól a szél Nebo hegyén, az Ígéret földje előtt ezen a térségen?

A kereszten a bronz kígyó az ég felé tör.

Hogyan volt? Ki a tudója?

(S itt állok ma az Ígéret Földje előtt, s eszembe jut a Jósönyv. Nekem mit ígér az Ígéret Földje? Mit mutat? Mit tartogat? Mi volt az én kígyóm? (Felszisszenek, mert hirtelen rádöbbenek, hogy tudom mi volt számomra a kígyó.

- MS! Egy kínai horoszkóp szerint „Kígyó”-nak született elmebeteg ember, ki kegyetlenül tükröt tett elé, de ez a „kegyetlenség” a megvilágosodás felé vezetett) S bizonytal mindnyájunknak van egy kígyó, vagy egy bot, az életében mely által vezet, vagy vezetik.)

Mindezek emlékére, ezen a hegyen egy templomot emeltek a IV. században A templom világos, tisztaságot, egyszerűséget, szépséget áraszt. Éltek itt egyiptomi szerzetesek, Ferences rendiek. A kereszténység elterjedése után kis házacskákat építettek a zárándok papoknak.

A templom nevezetes a hajójának szintjétől mélyebben megtalált mozaikjáról is. A mozaik 530-ban készült, s a jelentését kétféleképpen tanítják, magyarázzák:

Ezen a mozaikon – amit ma láthatunk, - volt egy másik – amelyet azért helyeztek rá, mert egy időben tiltották, az ember-ábrázolásokat mozaikokon. Csak geometriai formákat ábrázolhattak az alkotók, ezért elrejtették ezt az épségben maradt szépséges mozaikot.

Amikor Mózes sírját keresték, illetve próbálták megfejtetni hogy merre lehet, akkor fedezték fel az alsó mozaik-együttest.

Ez keresztelési hely. Görög írás szerint az a pap aki ezt a mozaikot csináltatta, áldást adott azoknak az embereknek, akik

pénzt adtak hozzá, hogy megvalósulhasson. Három görög helyi mester volt az alkotó: Éliás, Szomail és Timaus. S nekünk is szól egy áldás - az írás szerint, - nekünk, akik ránézünk e mozaikra.

Az első magyarázat szerint az együttes az Emberiség kialakulását, állatból emberré fejlődésének folyamatát ábrázolja.

Felső részén egy ember rajza, akit megtámad egy oroszlán és semmi mással nem tudja magát megvédeni, csak egy darab bottal.

A következő képen már van harci eszköze, pajzsa és talán egy dárdája. A következő sorban már van lova, s így meg tudja támadni a vaddisznót. Ezt követően egy földműves látható, akinek már van kecskéje, báránya, nyáj van körülötte. A negyedik sorban már háziállatokat is tart. Fekete és fehér embert egyaránt ábrázolnak a képek, jelezve, hogy nincs különbség fekete és fehér ember között. A fekete háziállata a strucc, zebra és teve.

Tehát az emberiség fejlődése az első magyarázat. A második magyarázat szerint, a mozaik ábrázolás azt mutatja meg, hogy milyen volt a világ Krisztus előtt és milyen Krisztus után.

A Krisztus előtti idő – (az első két sor): rengeteg viaskodásból és harcból állt, soha nem volt béke. A harmadik-negyedik sor pedig már a Krisztus utáni időket mutatja, amikor békesség uralja a világot.

Ma is ez lehet a leghőbb vágya az emberiségnek, hogy békesség uralja a világot!

A templom nyers köveire, szőtt szőnyegek vannak leterítve, az egyszerű fa lócákon ülünk miközben Nadim már az egészen újkori - mindössze 10 éves - üvegablakok alakjairól mesél, - ahol a beáramló fény sokféle színt kap, mint üde virágos mező a templom megnyugtató fehér falai között - majd a Keresztelő János képről, amint épp imára hívja az embereket, társaságában páva, mely a mennyország szimbóluma, s a pálma, ami az életfáé.

Ma is működő ez a végtelen harmóniát árasztó hely? – kérdem. Igen. - Kapom a választ.

A nap már nem sugároz erős meleget, lassan ballag a dombok hajlatába, még fényt ad Mózes rusztikus

jelképes sírkövének. Hosszú levelű fák szegélyezik a dombról levezető sétáló utat, a háttérben velem egymagasságú agávék széles levelei között ellátok még a messzeségbe. Megint olyan csendes a társaság. Nem csodálom. Az ember nem mindennap látja az „Ígéret Földjét.” Megmagyarázhatatlan a különösség, amit e hely áraszt.

Útközben még érintjük Madabát. Csendes házak között, keresztény templom húzódik meg, St.George görög ortodox temploma, melynek padlózatán a 6.században készült mozaiktérképén közel kétmillió, színes, pici kövecskéből kirakott Jeruzsálem, az egész Szentföld, az ókori világ van lábunk előtt.

Petrához már esti fényekben érkezünk. Meredek, kanyargós utakon ereszkedünk le a szállodához, csak azt látjuk, hogy körülöttünk hegyek sötétlenek, hogy milyenek, majd ismét egy új nap tárja elénk.

Pillanatok alatt kapjuk meg szoba kártyáinkat az elegáns hallban. Ókor és mágneskártyás ajtónyitás. A csomagok is másodperceken belül a szobák előtt vannak. A szobában vízforraló bekészítve teával, kávéval – tetszik ez a figyelmesség.

Az étteremben vidám a társaság. Rajtunk kívül japán és olasz csoport vacsorázik még. Az utazó nemzetek. Forró levest fogyasztok, s melegséggel tölti el testem-lelkem. S örülök a pincér tört magyar szavának is. Ahogy átjöttünk a teraszon az étterembe egészen hűvös volt a levegő. Pillanatok alatt hűlt le a hirtelen leszálló estében a hegyek között. A hűvös ellenére rövid sétát teszünk a szálloda melletti ajándék-boltokba.

Illetve már az elsőnél leragadunk, mert olyan kedves, barátságos az üzlet tulajdonos. Szeme, arca mosolyog és mondja, hogy örül nekünk, kedvelik nagyon

a magyarokat. S érezzük, hogy őszintén mondja, s mindehhez barátságosan, kissé bizalmasan átöleli a vállam is, hogy nyomatékot adjon annak, hogy a „magyarok barátok”.

Amiért meggyőzőm útitársnőm, hogy a választott kis tör igen szép kézműves munka, három Petrát ábrázoló képeslapot kell választanom, melyet ajándékba kapok. Egyet emelek le a képeslaptartóról az unszólásra, de az eladó ragaszkodik a háromhoz és mosolyog és mosolyog és mosolyog.

A szálloda ablakán kinézve az elefánt-hát dombok látszanak csak az éjszakában. Tiszta, erős hűvös jön be az ablakon.

Behúzom a függönyt, hogy reggel meglepetés legyen a látvány ami majd elém tárul. Hatalmasat alszom.

Ó mit tudok én rólad Petra? - Elutazásom előtt épp Graves: Jézus Király c. könyvét olvastam. Itt találok a Nabateusokról írott rövid meghatározással miszerint: „ - észak arab törzs az egykori Petra környékén. Törzsfőik a szeleukida birodalom bomlása idején, Kr.e. 170 körül önállósították magukat, és királyi címet vettek fel. Augusztus idejében római cliens-állam lett, melyet Traianus a birodalomba olvasztott Arabia Petaea néven. Királyai (Malkhosz: Kr.e.47-30, III.Obodasz: Kr.e. 30-9 és IV. Aretasz. Kr.e. 9. Kr.u.40 k. Heródes ellenlábasai voltak.” Egy mondat maradt meg bennem, a Graves könyvből: „Jézus elindult Petrába.” – S ha indult, hát valószínűleg járt is itt. Hát ennyit tudtam. S talán még valami nagyon keveset középiskolai olvasmányaim révén.

Ragyog a nap ahogy elindulunk reggel a völgy felé. Mintha a Királyok völgye felé tartanánk. Az útszélén

lovak várják, hogy vendég üljön rájuk. Mi gyalog balagunk be a száraz, köves gyorsan szűkülő völgybe. Ahogy haladunk, egyre beljebb megyünk a magasodó sziklák, illetve homokkő hegyek közé. Az út remekül meg van csinálva, már a turista hadaknak, szamaras kordék, vagy kocsik, haladnak el, mellettünk.

S ahogy beljebb és beljebb vonulunk fel-fel jajdulunk az elénk táruló színek láttán. Mind színesebbek a kövek, a sziklák, mályvaszín, vöröses barna, zöldek, sárgák pompáznak a hullámos vonalakban. – Nadim diktálja az iramot – mert rengeteg mondanivalója van, s rengeteg látnivalónk is van. Igaz az egész nap Petrée, de valószínű hogy 3 nap sem lenne sok.

Bemegyünk a szűk „kapun” a „városba”. S máris bővülnek ismereteink – ahogy hallgatjuk a lányokat érdeklődőn, egész figyelmünk rájuk tapad.

Petra első lakosai a beduinok voltak.

A beduinok már csatornákat, vízvezetéket építettek. Nabateusok:

A karaván utak erre haladtak, utazóit a nabateusok megtámadták, elvették holmijaikat. Később kereskedtek jó kereskedőkké váltak, mert jól ismerték a vidéket, s ők lettek a sivatag „idegenvezetői.” Egyre több karaván bízta rá magát a nabateusokra.

Létrehozták a királyságot.

Rengeteg kis várost építettek ide, hogy még inkább ide vonzzák a karavánokat. Az első harc a nabateusok kincseiért, a görögökkel, Kr.e. IV. században kezdődött. A görög hadsereg kitartóan várt arra a napra, amikor megszerezhetik a nabateusok összes kincseit. Petra volt az a hely, ahol a nabateus kincsek voltak. A görögök ezért megtámadták Petrát, ellopták a kincseket és elmenekültek. De néhány nabateus életben maradt, s eljött a visszavágás ideje is. A visszavágást, 50

görög katona élte túl és soha többet nem kíváncsoztak a nabateusok földjére látogatni.

Kr. előtti 1.sz.d.-ban a rómaiak támadták meg őket. Eltévedtek. A nabateusok úgy gondolták, ha pénzt adnak a rómaiaknak, akkor nem fogják őket zaklatni. A rómaiaknak azonban nem volt elég mindaz amit kaptak, Traiánus császár megtámadta a nabateusokat.

Ló paták egyenletes csattogása visszhangzik a sziklákról ahogy elhaladnak mellettünk, miközben hallgatjuk tovább Petra történelmét:

Petrába összesen 4 bejárat volt. A nabateus város a sziklák között romokra épült. A karaván utak itt vezettek, a kereskedők viszont csak kis Petrába mentek be, ott kereskedtek. Petra stratégiai szempontból nagyon jó helyen van, csak egyetlen úton volt megközelíthető. Nehéz volt megtalálni, s könnyű volt megvédeni. A város lakóinak a problémát a víz jelentette. Egyrészt sok árvíz volt, másrészt nem volt forrás, vagy kút. Megpróbálták a folyót, a megolvadt havat lefutókkal szabályozni, ezért van sok csatorna. Nemcsak szabályozták a folyókat, hanem ciszternákat építettek. Két fajta csatorna volt, ezeket az 1960-as években földrengés rombolta meg. A mostani hidat, akkor emelték a régi nabateus hidra, azóta nem volt probléma.

Nagyon-nagyon régen, úgy 225 millió éve az egész terület tenger alatt volt, majd a tenger visszahúzódott, s akkor alakultak a földrengéstől, víztől széltől formálódó sziklák. Rengeteg ásványi anyagot tartalmaznak.

Egy hatalmas hasadékot látunk, Szik, így nevezik, - ami annyit tesz: természetes törésvonal a hegységben, ez 1200 m hosszú.

Ez volt a legkönnyebben megközelíthető bejárat. Hogy megvédjék, minden 100 m-en fülkét építettek, abba helyezték isteneik szobrát, remélték, hogy isteneik megvédik őket. A fából készült bejárat ajtó 1927-ben beomlott.

Mellettünk húzódnak a több ezer éves vízcsatornák, melybe a vizet forrásokból vezették ide, eldugott kerámia csatornák futnak, melyeket malterrel, mészkővel befedtek, s így az ellenség azt nem láthatta, s mi sem vennénk észre, ha nem hívnák fel rá a figyelmünket. Viszont megcsodálhatjuk a sziklákba rajzolt, vésett állat ábrázolásokat.

A Szík-ben befelé – újonnan épített fal látható, amelyet azért építettek, hogy a turisták el ne tévedjenek, ha a „mellékösvényre” lennének kíváncsiak, illetve azt a célt is szolgálja, hogy ha nagyobb víz zúdulna le, megállítsa a víz beömlését. (Néhány évtizeddel ezelőtt francia turistákkal történt ilyen baleset.) Régen hasonló célra használták ilyen építményeket a nabateusok is. Előttünk egy kis vad fügefafa szerénykedik, s egy kis bokros növényke, kaparnak nevezik? – bizonytalanodik el idegenvezetőnk, - ennek a gyümölcsét fogyasztják, lehet, hogy ez a kapri bogyó? – találgatjuk

A szikla fülkébe „kocka (formájú) Istenek” kerültek. Bármily hihetetlen, annak idején a nabateusok úgy gondolták, hogy istenük elég egyszerű és kocka alakú. Amikor a rómaiak jöttek, akkor az Istenek emberi formát öltöttek, ember-alakra változtak.

Lábunk alatt a fényesre kopott kövezet eredeti. S egy eldugott vízcsatorna – cserép maradványai is látszanak.

A Szentély is egyszerű, benne főistenük Dusat. Két szeme, orra is van, - mutatja Nadim, s lehet, hogy

ezen meg kellene lepődnünk. Ezt a hegyet Szaud Arábiáig Sarat hegységnek nevezik, istenükről elnevezve.

Dusarat mellett látható Édesanyja Aróza, aki a legendák szerint Szűz Anya volt, szűzként hozta világra Dusarát, mint Szűz Máriának és fiának Jézusnak története.

Bármilyen kicsi is Aróza nem szabad őt felbőszíteni, - figyelmeztet Eszter, - mert amíg a többi istennek csak állatokkal áldoztak Ő volt az egyetlen isten, illetve istennő, akinek gyermekekkel áldoztak. A legfontosabb a vér volt, amivel áldoztak, a gyermekek és az állatok vére.

(Ismét ritmusos ló pata csattog, olasz szomszédainkkal a nabateusok „belvárosa” felé.)

A nabateusok nagyon félték isteneiktől, ezért rengeteget áldoztak. Kis lyukak látszanak, ami arra utal, hogy itt márványtábla, freskó volt valamikor. Láthatják – mutatja Nadim - a nabateus oszlopfőket, sokkal egyszerűbbek mint a görögök három oszlopfős, rozettás díszítése. Valószínűleg oltár volt valaha. Aki kifelé ment Petrából az áldozott. Az ott tartózkodó őr elé rakta le az áldozati ajándékot.

Bármilyen állatot is találtak feláldozták. A legfontosabb áldozati állat a galamb volt. Karavánok ide nem jöttek be.

A falba faragva viszont megörökítették egy karavánt, az alkotás elején a karaván vezetőjének méretes két lába látható, azt követi egy teve, majd egy másik teve. A restaurátorok feltárás közben belevágták ebbe a „faliképbe” akkor vették csak észre, hogy itt ember alkotta formák vannak, s hogy ezt az ábrázolást vágták el, sértették meg. Két-három újabb teve, újabb karaván ábrázolással simul bele a hegyoldalba. Hogy

érzékelhető legyen a mérete, a karaván vezető lába fél-embernyi magasságú. (Persze az én 150 cm-es magasságához mérem.)

A homokkőbe nagyon könnyű bevésni, de az alkotás nagyon könnyen tönkre is megy. Újabb 100 méteren újabb fülke, itt már nem kocka alakú az Isten. Viszont ha nem kocka alakú, volt, akkor az adományból származott. Egy dél-szíriai kereskedő járt erre, s ő adományozta ezt az isten szobrot.

A beduinok mindig ismerték ezt a helyet. A nabateusok úgy tartották, hogy egy fáraó itt rejtette el a kincseit, ezekben a hegyekben. Nem akarták tehát, hogy idegenek jöjjenek ide, hogy megtalálják azt a kincset, amit nekik sem sikerült megtalálniuk, s elvigyék innen.

Ezért is nagyon őrizték városukat.

1812-ben egy svájci orientalista hallott erről a sziklába vájt városról, Böck Hartnak* hívták. Mivel a városba senkit nem engedtek be a nabateusok, Hart beöltözött arabnak, s azt mondta, hogy Ő muzulmán és szeretne áldozatot bemutatni Mózes testvérének. Így jutott be. Majd felettébb gyanús lett a helyieknek, mert túlságosan sokat kérdezett, így arra már nem került sor, hogy áldozatot mutasson be, mert elvitték. Ő volt az első, aki a városról naplót írt, így egyre több és több ember ismerte meg a várost és egyre többeket hajtott ide a kíváncsiság. Böck Hartot Egyiptomban temették le, mint muzulmán zarándokot.

A filmeseket is megfogta ez a különös világ. Filmeket is forgattak ezen a területén, pld. az Indiana Jones egyik epizódját.

Lassan haladunk, a szűk kanyonban hallgatva még sosem hallott érdekességeket. Csak egy keskeny sáv

látszik az ég ragyogó kékjéből. Árnyékok és fények különös játékát nézi az ember. Mintha az óriások országában járnánk, s apró törpék lennénk a magas kőfalak mellett. Idelenn, ember-magasságban még mindig hűvös van, s mély tónusúak az árnyékok, aztán ahogy felfelé tekintünk, nyílnak ki a színek, mint a virágszirmok, sárgán és vörhenyesen tündökölve.

Három-négy embermagasságban már félárnyékok, aztán fent fény és fény-nyaláb a sziklák közötti keskeny csíkban. Ezek a képek nehezen leírhatók, ezt a különleges élményt az ember a lelkével éli át igazán. Hirtelen mindnyájan megtorpanunk. Mint mély barlang barna szája nyílik ki a szikla, a közé fűrődő fény-kígyótól. Ez az eddig égbolt kékjéből hasított fény-sáv most szemben magasodik előttünk, enyhe S-alakban tekergőzve, s a barna barlang szájba rózsaszín nyelvet varázsol, melyben az égig érő, minden pillanatban új formát öltő, szétnyíló fény-takaró hasadákon meghökkentő káprázat vibrál. Ez a friss, üde rózsás fény megvilágít egy építményt, egy faragványt, egy oszlopot, tündér-rózsa szirmának pompájával. A szemközti kép minden részletén hullámoz a napsugár. Ez Petra csodája, a világ nyolcadik csodája. Mindnyájan a fényképező alkalmatosságokhoz kapunk, s megkíséreljük a lencséken keresztül befogni ezt a páratlan látványt. A világot bejárt kép nyílik meg előttünk, ahogy lassan lenyűgözve lépünk előbbre nyílik meg a kanyon szája, s tárul ki a mese-könyv.

A délelőtti napfény büszkén világítja meg ezt a rózsaszín szépséget, sötétebb fényekbe burkolva mellette, a tarajos hegyeket. Mi is a sötétből, a homályból lépünk a fénybe. Káprázik szemünk ettől a fenséges, rejtélyes, sejtelmes sugárzástól, ettől az elbűjő, kitárlkozó szépséges alkotástól.

Mindenki megmerevedik ahol éppen megállt, - megannyian Lót felesége leszünk néhány percre - s megpróbálja befogadni a látványt. Mintha egy másik dimenzióba érkeztünk volna.

Petra Kincstára. Ez Petra Kincstára ami ilyen hatással van ránk.

Az első épület amit látunk Petrában. Azért hívják Kincstárnak az épületet, mert úgy gondolták a nabateusok, hogy a fáraó (az a bizonyos) a kincsét abba az urnába rejtette, ami fent látható az épület tetején. Az épület tetején, amely 27 m szélesen, 39 m magasan simul bele a hegyoldalba, azzal tökéletes egységet alkotva, s ma is vitatottan, hogy sírkamra ez vagy templom? Ezt a monumentális szépséget belefარagták a sziklába, a Kr.e. I. században I. Aritasz királynak. I. Aritasz szerette a görög motívumokat, - ezért becenevet is kapott Philhillin (Filhillin) = ami annyit tesz „az az ember, aki nagyon szereti a görög stílust.” Hogy Aritasz kedvébe járjanak az építészek, vagy kőfaragók, nagyon sok görög motívumot tettek az oszlopokra, az egész épületre.

Petra aranykorszaka II. III. Aritasz király idejében volt. Fentről lefelé ismerkedünk a látvánnyal, legtetején van az urna, amibe a halottak hamvait tartották. Lejjebb, középen Ízisz szobra, a másvilági életet jelképezi. Jobbra- és balra, három-három amazon, kető velük szemben, a női harcosok, akik az élet és a halott lelkek között harcoltak. A mondák szerint még a mellüket is levágták, - a jobb mellüket, (az nem volt szerencsés aki balkezes volt!) hogy ijukat jobban ki tudják húzni (!)

Bent két angyal szobrot láthatunk, Niké szobrai. Ők azért voltak felelősek, hogy a halott lelkek bűn nélkül távozhassanak a másvilágra.

Lejjebb, a három piramis alakú timpanon közepén Parthus a termékenység istenének arcát látjuk, mellette a motívumok mind a termékenységet szimbolizálják. (Vajon ennek a Parthus istennek népe volt e a parthus nemzetség, akikhez – egyes történészek szerint a magor – magyar törzs is tartozott?)

Lent első két, illetve az utolsó oszlop között két harcos. Ők Zeusz iker fiai, Polluksz és Kasztor akik azért felelősek, hogy a halott ember testét a másvilágra vigyék.

Hogyan is faragták a nabateusok ezeket a szobrokat? – Fentről-lefelé. Fönt kezdtek és haladtak lefelé, hogy meg ne rongálják amit addig csináltak. Az i.sz. előtt I. században mindaz amit most látunk - ugyan így nézett ki, mint ma. Kis lyukacskákat látunk ezek a lyukak az állványzatot tartották, rögzítették, - így tudtak lefelé haladni. A homlokzatra helyezték a hangsúlyt. Mindig a külső homlokzat volt a dísebb. Jobbra-balra fülke látszik, ahol az örök voltak. Ők vették át az adományokat is egy-egy áldozat bemutatására.

A falon márvány díszítést látunk, s az oltárt, a csatornával melyen az áldozati helyről kis vezetéken, vezették el az áldozat vérét. Bekukucskálva 3 fülkét láthatunk a 3 istennek, Dusatnak, Aróának és Ellathoknak, a nabateusok 3 fő istenének.

Visszatekintünk a kanyonra ahonnan jöttünk, s ami most is erősen árnyékolt. A Kincstár előtt tevék fekszenek egykedvűen s mégis méltóságteljesen bámulva maguk elé.

Egy zöldalmával kezemben elindulok az egyik felé. – A másiknak adjam int a tevék gazdája. Ő tudja miért. Szót fogadok. A teve finoman veszi el a gyümölcsöt, s már el is tűnik jókora szájában. A másik álla-

tot pedig éppen fotózásra kérik fel, amit a dromedár méltatlankodó morgással vesz tudomásul. Látszik, hogy nem tetszik neki, hogy megbolygatják nyugal-mát, hogy fel kell állnia, s egyáltalán, zavarni meré-szelik szemlélődésében. Tehát a barátságtalansága miatt gondolta a gazdája, hogy ne őt kínáljam meg.

Itt a Kincstár előtti kis téren megpihennek a látoga-tók mielőtt beindulnának a „Városba”. A világnak több tájáról érkezettek üldögélnek az egyetlen hosz-szú padon, s békésen, türelmesen, érdeklődőn figye-lik, hallgatják egymás idegenvezetőinek tájékoztatá-sait, gesztikulációit egy pillanatra elkalandozik ezen a képen és hangulaton a gondolatom: az emberiség-nek mindig „csak” turistának kellene lenni ezen a vi-lágon, mert ilyenkor úgy van egymás mellett a föld-kerekség bármely részéről érkezett, mintha édestest-vére lenne a másik, vagy még annál is több, s nem számít honnan jött, milyen a színe, milyen nyelven beszél, mi a foglalkozása, - egyformák vagyunk, egyek vagyunk, hallgatók és nézők és csodálkozók mint a gyermekek, olyanok ahogyan valószínűleg a Teremtő szeretne bennünket látni) - néhány korty frissítő, aztán indulunk tovább, Nadimot és Esztert hallgatva.

Sírkamrák előtt állunk, melyekben három rétegben temették el halottaikat. Halotti kultuszuk nagyon gazdag volt. A temetkezési épület felső részében a halottakat temették, alsó részben pedig a halotti to-rok terme volt. A templomok, lakónegyedek innen távolabb voltak.

Hatalmas sírkamrát látunk. A sírkamra neve: Holló lépcsője. Különböző kultúrákból különböző motívu-mokat sajátítottak el, például fönt az oromfal lépcsőt az Asszíroktól „lopták” az I. században. A sírkamrát,

melynek két emelete van, szintén faragták. Felső részében temették el a halottakat, alul pedig a trictium, a halotti torok terme található. A temetkezés 7 napig tart, 3 nap a családnak, s a vendégeknek ez a nabateusok idejében is így lehetett. Edényeket találtak a halotti tor termében, illetve cserép töredékeket, amiket azért törtek el, mert azokból az edényekből, melyeket itt használtak, később nem ehettek. Látjuk a két csatornát, a lenti a nyilvános csatorna.

A sírkamrának van egy szerelmi története: A nabateusoknak voltak királyaik, de voltak királynők is. A pénzérmekekre is a királynők arcképét vésték. A királyok nem egyedül döntöttek a város dolgaíró, hanem voltak minisztereik, s nagyon is függtek a minisztereiktől.

Sakillah királynő sírkamrája látható, mellette miniszteréé. Miért? Sakillah férje, a király meghalt. Ezután Ő, a királynő maga kormányozta Petrát, 20-25-ig. S a királynő, „megkérte minisztere kezét”, kérte, vegye őt feleségül, de az visszautasította. A királynő annyira feldühödött ettől, hogy megmérgezte a miniszterét. De tettének elkövetése után lelkiismeret furdalása támadt, s megkérte embereit, hogy halála után minisztere mellé temessék. Ezért látjuk a királynő sírja, mellett a minisztere sírját is.

Ennek a látványosságnak a megtekintése a kisebb próbatétel. – jegyzi meg idegenvezetőnk. Ehhez nem szükséges még 200 lépcsőt sem megtenni. Ha a nehezebbet választjuk, s felmegyünk, 600 lépcsőn Áron sírjához érünk fel ez a legmagasabb pontja Petrának. Ez Áldozati hely, Petra legrégebbi része. Egy nabateus oltár van fent, amit az edomiták oltárára építettek.

Két kisebb medencét lehet látni, látjuk az oltárt, s hogy hol vezették el a vért, az áldozati vért.

Mögöttünk sírkamrák sokasága, a közemberek sírkamrái. Itt temették el az arisztokratákat, és az egyszerű embereket. Az arisztokraták esetében minden halottnak járt egy sírkamra, míg az egyszerű embereket kivájt sírkamrába egymásra temették. Amikor egy sírkamra megtelt, faajtóval lezárták, s megnyitottak egy új kamrát.

Látjuk a sírkamrák mélyedéseiben, s a falakon a hullámlzó szivárvány színeket. Mi adja a szivárvány színeket a talajban, a kőfalakban? – Az ásványi anyagok, illetve az oxidáció. A piros a vastartalmat, a sárga a ként, a fekete a magnéziumot a zöld szín a rezet mutatja.

A meleg egyre erősebb. Lassú sétánkon a falba vájt, faragott, épített, - nem is tudom mi a helyes megfogalmazás – Színházhoz érünk.

IV. Aritasz király idején három ezer ember fért ebbe a színházba, s nem szórakozásra használták, hanem vallási célokra. Homok kőbe faragták, s ebből az anyagokból volt a zenekar helye, ülőhelyek, fent kamrák, s az isten szobroknak fülkéek, s az oltár, ahol a pap a szertartásokat tartotta.

Krisztus előtt 106-ban, amikor a rómaiak idejöttek, akkor emelték a színpadot és öltözőket, de ők már nem vallási célra használták, hanem színháznak. Attól kezdve színházi darabokat adtak elő. Kibővítették olyan módon, hogy meg rongálták a fülkéket, ahol az isten-szobrok voltak. A rombolást azzal magyarázták a nabateusoknak, hogy azért kell szét rombolni, hogy minél több ember férjen be. A bemélyedéseket – melyeket a földben láthatunk – a beduinok csinálták, akik az állataikat ide kötötték ki. Láthatók fél-

kész épület maradványok, félkész, befejezetlen sír-maradványok, melyek akkor maradtak félbe, hogy ha az illető hamarabb meghalt, mint mielőtt sírkamrája elkészülhetett volna.

Hogy hogyan éltek nem tudjuk. Bármilyen amit tudunk Petra életéről, lakóiról, az ellenségeiktől tudjuk. Kevés tudunk a nabateusoktól, írásos emlék kevés maradt, asszírok, görögök, rómaiak, zsidók feljegyzéseiből tudunk képet alkotni róluk.

Az asszíroktól tudjuk, ők írták le, - hogy volt itt egy nép - országuktól nyugatra, kereskedelmi útvonalon, kereskedelemmel foglalkoztak, királyság volt, városaik királyaik, királynőik voltak, ez a nép a nabateusok. A zsidóktól tudjuk, - ők is megírták, - hogy a nabateusok földjén beduinok voltak, szeszest ittak - (11 db csészéből!) s ők uralták a karaván utakat. Más kultúrákból pedig azt tudjuk, hogy ittak alkoholt szertartásaik alatt 11 csészéből, de később megvetették az alkoholt. Ami a nabateusoktól maradt meg saját magukról, az az, hogy nem voltak rabszolgáik. A királynak sem voltak rabszolgái, s ha vendég érkezett hozzá, ő maga szolgált ki. Demokráciában éltek.

(Ezután kis időre visszapottyantunk a jelenbe, elmegettünk a „nabateus” illemhelyre, ami barlangban volt, de angol WC- mosdókkal, folyékony szappannal és tisztasággal.)

A Sziklasírt, IV. Aritasznak emelték aki a színházat építtette, s aki Kr.e. 4-től, Kr. után 40-ig uralkodott. A nabateusok nagyon szerették királyukat, IV. Aritaszt, ezért faragták ezt az épületet. Két emelet volt, fent a sírkamra, - ide temettek, míg az alsó részben a triklinium volt, a halotti tor terme. Az V.

században a bizánci korban, bazilika alakú templommá alakították, mert akkor már nem volt fontos a keresztények számára a sírkamra. Az alsó részben boltíveket látunk, azok tartják a lépcsőket, ami felvezet a fenti részhez, a királyi sírok helyéhez.

Nagyon hittek a túlvilágban, sokkal fontosabbnak tartották a túlvilági életet, mint az evilágít, ezért ilyen fontosak ezek a sírkamrák.

Hol éltek a nabateusok? – a lakónegyed 25-30 ezer lélekszámú volt Petrában. A lakónegyedből keveset látunk, mert homokkőből építették házaikat, s ezek tönkrementek. Vagy barlangokban lakva, éltek egyszerű életüket, s valószínűleg mezőgazdasággal foglalkoztak. A feltárások során körülbelül 500 farmot fedeztek fel. Nemcsak itt voltak lakónegyedek, hanem fent a Hotel helyén is – ahol most vagyunk elszállásolva – találtak nyomokat, tehát ott is éltek. S miután alapvetően beduinok voltak, sátrakban is sokan éltek. Sátrakban, mert a beduinoknak ez volt a természetes lakhely, de házacskákból is s nemcsak Petra városában, hanem a Petra körüli kis falvakban is.

Szemben velünk a hegyoldalon, a - beduinok szerint - a Bíróság épülete, a törvényhozás színhelye, de a valóságban Triclinium volt. A sziklasír, urnasír vagy, palota sír – bazilika alakú templomához 189 lépcső vezet. A Kincstár mintájára építették, csak ezt alulról felfelé építették, nem felülről lefelé, s építve van, nem faragva. Talán mert ennyi fért a költségvetésbe, ezért nem kifaragtatta, hanem hozzáépíttette az uralkodó.

Nagyon színes a korinthusi sziklasír, palotasír – ezt nem faragták, hanem építették, - szinte kiáll a hegyfalból.

A lakónegyed téglákból épült, homokkő téglákból, de a földrengések tönkretették, sajnos nem maradt ép-ségben az utókorra. Sok cseréptöredéket találtak, ezek nagyon vékonyfalúak, ezért tojáshéj cserépnek is hívják. Emeltek Nymphéumot, s volt itt római utca oszlopokkal, két piaccal, volt alsó és felső piac. Két templomot a VI. században emeltek, egyiknek a „kék templom” nevet adták, kék színű köve miatt, a má-sikban bizánci stílusú mozaikok láthatók.

Összesen négy templomot találtak, (a négy közül a legrégebbi V. századi) az ötödik – melynek most fo-lyik a feltárása, - feltételezések szerint a legrégebbi, a IV. századból való. Nagyon fontos templomuk 1130 m-re van fent a hegyen, Áron sírjánál.

A római úton megyünk, eredeti római köveken, s a főkapu után is felfedezünk egy templomot, ezt a ró-maiak a nabateus kapura emelték, s „győzelmi ka-punak” nevezték a nabateusok felett aratott győze-lem emlékére.

A nabateusoknak ez volt a főtemplomuk, a fő bejára-tuk a Timeuszba, azaz a titkos helyre, ahová csak az áldozatokat hozó emberek léphettek be.

Az eredeti római úton haladunk tovább. A következő templomot úgy hívják, hogy a „Leány palotája”. Az it-teniek hiedelme szerint egy fáraó lánya élt ebben a palotában, s volt egy nagy gondja: nem volt víz a pa-lotában. Kihirdették, hogy aki vizet juttat, vizet vezet a palotába, ahhoz fog feleségül menni. Végül is egy mérnök felesége lett, aki kiépítette a vízvezetékét – a csatorna rendszert. Ezt a helybéliek gondolják, így, de eredendően ez Dusaratnak, a nabateusok fő iste-nének a temploma. Kr. előtt az I. században emelték. Homokkőből építették s nem a sziklából vájták. Na-gyon odafigyeltek, hogy hogyan építik, nagyon fontos

volt, hogy ellenálljon az időjárásnak, ezért a homok-kő téglák közé fát tettek, ez védte meg a földrengésektől is! (Döbbenetes!) A templomnak két emelete volt, s kívülről pirosra volt festve. Besétálva látjuk a boltíveket is, látjuk a görög motívumokat, s a három oszlopot. Felnézünk a kapuk szárnya mögé, s akkor látunk egy másik templom romot, a „szárnyas orosz-lánok” templomát. Ezt a templomot Dusrat édesanyjának, Arózának emelték, s a bennük talált szárnyas orosz-lán szobrokról kapta nevét.

A kék úton haladunk, a római oszlopok maradványaival szegélyezett kék úton. Türkiz-kék köveket találunk a homokban. Örömmel vettem fel a sötétkék-és türkiz-szín keverékét ötvöző követ, majd mire a templom romokhoz értünk, a kezemben mintha gránit szürkévé, vagy fakó szürkévé váltak volna. Mint ha csak a homokban tündökölt volna kéksége, ott ahová tartozott. És volt még valami, ami meghatott, - a puha homokban egyre-másra felbukkanó zöld, húsos levélkéjű növény, ami olyan volt mint egy törpetulipán vidám-üde levelével. De hogyan él Ő itt a száraz homokban? Miből táplálja világos zöld leveleit? Kemény fehér hagymái itt – is ott is fejjel lefelé sínylődtek a napon, áldozatául a hanyag lelketlen látogatóknak, akik kiemelték őket a talajból, majd megszabadulva minden terhüktől később eldobták. A beduin gyerekek is árulják fekete fóliába csomagolva a kemény-fehér hagymájú virágot, élénk lépnek nesztelenül, - csak tekintetük beszél, - karton dobozok tetején szépen elrendezett színpompás köveiket is kínálva.

A gondolat még a „Kincstár” épületének varázsában időzne, de minden pillanat új látványt kínál.

Itt a kék úton haladva kitárul a völgy, itt három irányba szeretnénk indulni, hogy legkevesebb három

nevezetességet megtekintsen az ember. Nehéz a választás.

Egy pisztácia fa mellett állunk meg, messze az egyetlen árnyékot adó fa, „vén mint az országút” mondaná az ember a törzsek-ágak megkérgesedett időtlenségét látva.

Mellette tábla tájékoztat: „ez a fa 450 éves!” S a beduin kereskedő nem tiszteli a fa matuzsálemet, - mert hát turistákból él - s maivá varázsolja a törzse köré helyezett coca-colás ládákkal, ágára aggatott Kodak filmes dobozokkal.

Hosszú manőverezéssel sikerül úgy lefényképezni a fát, hogy a modern világunk e jeles darabjai ne kerüljenek rá a fotóra.

A nap már magasan tűz. A reggeli hűvös levegő, s a kanyonok hűvöse után most inkább már hőség van, a fáradó menet mindinkább szétszéledő nyájjá változik. Délidő van.

Egy kanyarban füst száll fel, roston sült hús illata terjeng a levegőben. Megérkeztünk az étteremhez. S innen már „szabadon választott” tovább a tempó, s hogy ki melyik próbatételnek veti alá magát. A mindössze 160 lépcsővel is megelégszik, vagy elindul a Nagy-útra, 1130-m-re Áron sírjához, az Áldozat hegyére.

Áronhoz - aki Mózes „szája” volt, akit Isten azért rendelt a dadogó Mózes mellé, hogy helyette szóljon.

Livia és egy házaspár társaságában kevéske roston sült csirkét eszem egy lapos lepénnyel, ásványvizet kortyolok, aztán kiülök az étterem teraszára, egy hibiszkusz fa árnyékába, amin olyanok a tűzpiros virágbimbók, mint odahaza egy beérett erős-paprika ültetvény.

A gyomrom még nem az igazi, a lábaim is gyengének érzem, még nem tudom, hogyan fogom megtenni, de úgy döntök, hogy a Nagy Utat választom. A Nagy Utat az áldozat hegyére, a zarándoklatot Áron sírjához, a legmagasabb, legnehezebb utat.

Talán nyolcan vágunk neki a lapos, vörös kövek alkotta lépcsőknek.

Ólomsúlyok csüngtek lábaimon ahogy elindultam felfelé, gyomrom mint ócska lift, mellkasomon a fekete varjak ültek, fejemben novemberi köd – s mikor úgy éreztem ez nem fog menni, térden állva sem, akkor azt mondtam: felajánlom ezt az 1000 métert, ezt a majd 900 lépcsőt áldozatul, bocsánatérésül Neked Uram. S az ólomsúlyok lépcsőről lépcsőre hullottak le lábaimról, gyomrom megcsendesedett mint vihar után a tenger, mellkasomról egekbe szálltak a varjak, s a novemberi köd mind színesebb lett, odafele már szinte szivárvány-hidat ívelt.

Útközben a beduinok sűrűn kínálgatták a meredekre kaptató szamarakat járműként. A gyalog menetet választom, hogy magamat minél nehezebb erőpróbának tegyem ki. Kis asztalkákon vagy leterített pokrócokon gyöngysorokat, színes köveket, apró csecsebecségeket árultak a beduin asszonyok. Egyik meredélyen kétségbe esetten zokogó apró pici lány jött elénk, szutykos kis kezét előre nyújtva. Egy csomag cukrot vettem elő táskámból, elvette, de tovább visített, szinte toporzékolt, dinárt...! dinárt!....dinárt! Ezt a fajta civilizációt mi hozzuk be, turisták. Mert itt lesz szembeötlő számomra, hogy ez mennyire nem jellemző szinte sehol sem Jordániában.

Livia az út felénél lemerült. - Nem bírok tovább menni – mondta elhaló hangon. Felült egy egykedvű számárra, aki koppanó patájával mindenáron a meredek szélén akart ballagni, ott billegett terhével, úgy

hogy Livia hamarosan inkább a gyalog utat választotta. - Olyan halálfélelmem volt, amilyenre nem emlékszem – sóhajtott megkönnyebbülten leszállva az állat hátáról.

Mindnyájan felértünk.

A kanyonok lefelé futó mélyedései, mint a Föld mélyvénájú erei. Az „Áldozat dombja” egyetlen hatalmas, tonnányi súlyú, sima, fekete kőtömb. Előttünk a hegybe vésett templom, s körben kilátás a Világra. Ki lelkes, ki csendes belső ujjongással merül bele ebbe a képbe.

Olyan szép volt ez az út a színeivel, vörös homokjával, rozsdaszín kövei között vízesésként lebugyogó türkiz-kék levélkéjű bokraival, hogy ez a látvány segítette az ember minden lépését. A természet a legtehetségesebb belső- és külső építész és berendező. A természet csoda, s mi oltáránál álltunk.

- Elfogadtad áldozatomat! – súgtam az Égnek, a hegyeknek, a szakadékoknak, az Áldozat hegyének a Teremtőnek.

Szívem, lelkem könnyebb lett, s a visszaúton mint könnyű lábú zerge szökdécseltem köröl-köre, jóval a csapatot megelőzve értünk le az étteremhez a fiatal iroda vezető lánnyal.

Mire visszaértünk a „kék útra” már látszott, hogy rövid lesz a nap-útja. A „Város” 5-óráig van nyitva, igyekeznünk kell. A társaság lefáradva vonszolta magát, bevártam őket, a fáradtságot nem éreztem, inkább az aggasztott, hogy az út jó része még hátra

van, s fél-5 felé jár az idő. Livia esdekelve nézett rám, üljünk fel egy lovas kordélyra – kérte. Vidám ernyőjű, kopott, tarka kis járművek voltak, egyetlen ló húzta kis kocsik. Összeszorítottuk magunkat a keskeny ülésen, szorosan mellénk ül a hajtó fiú is, - s bár nem beszéltünk egy nyelven, mégis pontosan értettük egymást, az Ő mosolya is elárulta és mi is megértettük, hogy ugyan azt mondtuk: „jó emberek kis helyen is elférnek.” Petra egyenetlen kövein a ló paták ütemes csattogását hallgatva, megkönnyebbültén üldögélve hagytuk el a gyalogosan kifelé balagókat. Csodáltam, hogy a ló nem töri lábát, amint a kövek közötti hézagokba billent néha a patája.

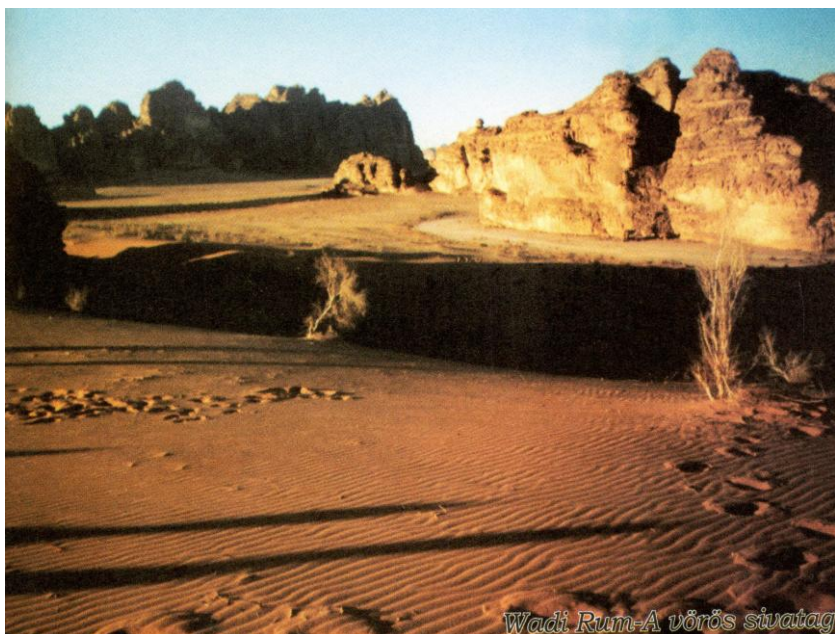
Még lovas kocsin is hosszú volt az útnak ez a része. Délelőtt nem érzékeltük, hogy mekkora távolságot is tettünk meg a szállodától az első csodáig a Kincstárig. A fuvarozónk egészen a kapuig hozott ki bennünket, ahol reggel friss lovak várták, hogy hátukra üljenek a turisták. Hajtónk még egy dinárt kért mutatva, hogy a lova számára. Szívesen adtam. A nap utolsó sugarai látszottak a dombok mögött, hirtelen hűvösödött.

Micsoda nap volt!

Azt hiszem ezen az estén senkit sem kellett ringatni.

Petrából a következő napon délben indultunk tovább.

Az egyik házaspár leleményesen az elindulás előtti negyedórát még kihasználta, hogy ússzon néhány hosszú a szálloda melegített vizű medencéjében. Hogy ez nekem miért nem jutott eszembe? Képeslapjaim garmadát írogattam a hallban, hogy végre jelentkezzem egy-egy szép petrai képeslappal ismerőseimnél, bár tudtam, hogy én már régen otthon leszek, amikor ezek a lapok eljutnak a címzettekhez.

Talán a szorgalmamért, vagy szimpátiából egy szép szál vörös rózsával ajándékozott meg az egyik londoni fiú. Meghatott.

Az ókori városon kívül, a hotel környékén sétáltunk egy rövidet elindulás előtt. A város csendes volt már, de pompáztak a virágok, vakított a napfény. Minden ragyogott, szinte porszem nem volt sehol, olyan tiszta volt a város, mint a csak ünnep napokon használt tiszta szobák. Nem is értem hogyan csinálják.

Az egy-két helyi lakos az utca túloldaláról, kedvesen integetett mint jó szomszédoknak, ismerősöknek szokás.

Sokáig bántott, hogy – ígéretünk ellenére - nem mentünk oda elköszönni a souvenir boltos „Jordán barátunkhoz”, aki kint állt amikor buszunk kikanyarodott a szálloda elől.

Délben elhagytuk hát Petrát, a rózsaszín várost, s utunkat a Wadi Rum felé vettük.

Wadi Rum – a Vörös Sivatag.

Menetközben is folyamatosan szórakoztató ismeretterjesztés folyik a buszon, hogy minél többet tudjuk meg erről az országról. Idegenvezetőnk minden szavából árad hazája iránti szeretete.

Nem bóbiskol el unalmában az ember a légkondicionáló monoton duruzsolásától, mert valami újat, valami érdekeset hallunk végig az út folyamán.

Például a tevékről. Szállításra használták a beduinok is a tevéket. Egy-egy karavánban, 35-1500 teve is lehetett. A teve mama 13 hónap alatt hordja ki a kis tevét, vagyis 13 hónapig terhes. A teve csemete 5 évig édesanyjával marad. A teve színe barnától a szürkéig változik, s van fehér teve is, de ez ritka mint

a fehér holló. (Mi többet is láttunk a Vörös Sivatagban, - vagy szerencsések vagyunk, vagy jó volt néhány éve a fehér teve termés.)

Nem tudom ha sok teve van együtt az nyáj, vagy csorda? Ezt a fontos kérdést elfelejtettem feltenni. A tevék Észak-Amerikából vándoroltak ide 45 millió éve. Ez nem kis út, s nem csekély idő – gondolom mosolyogva. Az időtől fogva ott nincsenek tevék, itt viszont megmaradtak és vannak. (Biztosan nem véletlen, hogy itt érzik jól magukat.)

Az egész világon 15 millió teve van, legtöbbjük Afrikában. Két méter 15 cm-a magassága, - adja meg Nadim a pontos méretet, - az arab teve a legmagasabb, Ő a dromedár, aki egy púpú.

A meleget jobban szereti, mint a kevésbé meleg területet. 15 perc alatt megiszik 100 liter vizet, s 5-7 km/óra sebességgel tud haladni. Teje és húsa kicsit édeskés. Ahhoz, hogy megöljenek egy tevét legalább 5 emberre van szükség. Azért 5 ember kell hozzá, hogy megöljék, mert amikor először beleszúrnak, nem hal meg. Jordániában nem eszik a húsát, ezért nincs szükség leölésére, a tejét viszont isszák.

Hát ennyi mindent tudunk meg a tevékről, dromedárokról útban a sivatag felé.

Állunk a sivatag „bejáratánál”, várjuk a sivatagi dzsipek és utasaik összerendezését. A járművek mellett többségében piros kockás kendőt viselő vezetők, majd egy tetőtől-talpig feketében megjelenő beduin vezető vonja magára a figyelmet. A nap nem tudta átsütni a homokvihar sárgásan ködszerű kavargását. Kissé megrettenünk ettől, félelmetesnek tűnik, hogy homokviharba indulunk neki a sivatagnak. De

a házigazdák láthatóan nem nyugtalankodnak. S rövidesen elindul a dzsipkonvoj a Vörös Sivatagba.

A finom homokon elképesztő biztonsággal, s gyorsasággal száguldottak a kocsik, egyszer közel egymáshoz, majd hirtelen eltávolodva, egyik-másik szinte felfut a dombok oldalára, majd keresztezik egymás útját, jeleket rajzolnak a homokba. Szinte repülnek az autók, fel kavarják az úttalan utak porát. –"Vad iramban" megyünk, jegyeztem meg – utastársaim helyeslően nevettek.

A sivatagban kitisztult az idő. Magunk mögött hagytuk a homokvihart, vagy az ment ellenkező irányba. Áttetsző- különös fényjátékot produkáló volt inkább a levegő. A nap már lapos szögben világította meg a hatalmas sáfrányszín hegyeket, melyeknek mindegyike mint óriások gyurma-játéka olyan különös formákat mutatott. A hegyek dudorain, fodrain, szirtjein világított még a nap, a bemélyedéseit, árkait árnyékok satírozták sötétebbre, egy-egy horpadását mintha leöntötték volna a sötétséggel, míg a kiálló részek magukba fogadták a nap aranyló sugarát s azt visszaküldték a világnak, a homoknak, szinte megsokszorozva.

Megint Isten tenyerén éreztem magam, amikor kiszálltunk a dzsipekből a süppedő, vörhenyes-vörös, puha-tiszta homokban lépkedve. Felmentünk egy dombra, köröttünk a világnak ez az egyedülálló különlegessége, a Teremtő homokozója és gyurmaterepe, ahol csodák formálódtak, színek játszottak, szelek zenéltek.

A második „megállónál” hosszú, rendezett sorban – mint kik parancsot kaptak, hogy kettes sorban leülni – várakoztak a tevék.

Két fehér teve – bundája, mint a gyapjas bárányé - mindjárt ott volt előttünk a várakozó csapatban, egy rövid kört tesznek velünk, ha úgy kívánjuk. Az egyikkel épp enyelegni, vagy veszekedni kezdett egy barna színű, csókolódzásukat lencsevégre kaptam. Enyelgésüket nem zavartam meg azzal, hogy valamilyiket sétára szólítsam.

A harmadik megállónál már sötét árnyakká nyúltak a fehér, ritka ágú bokrok, a dombok árnyékban már hűvös volt, míg egy lépéssel odébb a nap még melegnek volt mondható.

Éjszaka hideg lesz – közlik a lányok, - 1000 m magasan leszünk! Ezen hegységeknek egyik része Wady Rum. 27 km hosszú 3 km széles, az összes hegy amit látunk homokkő hegység.

Alsórésze gránit, felsőrésze homokkő! A vörös színe mutatja, hol több a vas benne.

Tenger borította – ami abból meg maradt az a mai Földközi tenger. A Sarat hegység része az Afrikai nagy törésvonalnak, ami egészen Törökországig húzódik fel.

1854 m a legmagasabb csúcsa, úgy hívják, hogy Abi Dami. Dél- Nyugat Jordániának a legmagasabb pontja. Wady Rum 1754 m magas, a neve Dzsava Rum, a Rum hegységnek a legmagasabb része.

I Rum a Wady Rum régi neve. Rum annyit tesz, mint magas hegység. Szamoniták korából –i.sz. IX. századból sok barlangrajz „grafiti” maradt vissza, királyok nevei, állatrajzok találhatók, illetve jelek, hogy hol lehet itt vizet találni. Jobbra találjuk Rassun Nakabat, Wady Rum sivatagát, Jordánia illetve Izrael között. - Nadim messze elmutat, - arra felé van a hegyek között, Wady Rum ahová megyünk,

a sivatagja pedig Jordánia és Szaud Arábia között fekszik.

S mivel hogy ez egy határvonal Szaud Arábia és Jordánia között, 30 km messze leszünk csak Szaud Arábiától. De senki ne gondoljon arra, hogy átruccan, mert nagyon könnyű eltévedni a sivatagban. Még egyszer: (nehogy elfeledjük) I Rumnak nevezeték Wady Rumot azelőtt, s már a Koránban is szerepelt a neve. S a Koránból egy mesét mesél Nadim – lehet, hogy így (itt?) történt, nagyon valószínű, de az is lehet, hogy nem: A Szent Koránban I Rumról van szó, samoniták éltek akkor tájt itt. A samoniták Istenekben illetve, Isten szobrokban hittek. Volt egy prófétájuk aki meggyőzte őket, hogy felejtsék el a szobrokat, Istenben higgyenek. A nép azt kérdezte miért felejtjük el a szobrokat, mit fogunk kapni ha Istenben hiszünk? Ő meg azt felelte nekik, ha Istenben hisznek a Mennysországnak kötnék ki, ha meghalnak.

Megkérdezték tőle, hogy néz ki a Mennysországnak?

I Rum város 40 évig épült, s olyan szép várost építettek, hogy úgy gondolták, ez még a Mennysországnál is szebb lesz.

Prófétájuknak nem nagyon hittek, ezért szerettek volna olyan város építeni, ami sokkal szebb és jobb mint a Mennysországnak. Akkoriban nagyon különleges városnak számított I Rum. Isten kevélységeért meg akarta büntetni I Rum városát. Ezért, amikor megnyitották a város kapuit, egy nagy homokvihart küldött a térségbe, s ez a vihar elpusztította, elsodorta, elfújta, a várost. Megbüntette embereit is, s azt mondta, hogy soha többé nem fog erre a helyre szép város épülni.

Talán igaz, talán nem, minden esetre I Rum városa szerepel a Szent Koránban is.

A hegyek alatt nagyon sok forrás, illetve kút található, innen szivattyúzzák a vizet a környező falvakba, sőt Aqabába is innen viszik a vizet. Az elkövetkező években pedig Ammanba is innen szeretnék felvinni. Jordánia térségében sok farmot alapítottak erre a vízre. Sok farm, illetve sok mezőgazdasági terület van északabbra Jordániában. Nadim – mint mondja - nem ért egyet azzal, hogy a friss vizet, az édesvizet locsolásra használják, mert ennek csak ivóvízként lenne szabad szolgálnia.

A beduinoknak várost építtetett a kormány az 1960-as években. Letelepítették őket, iskolákat nyitottak nekik, s megkezdték az oktatásukat. Ezek a kisvárosok, közel vannak a főútvonalakhoz. A sivatagban ugyanakkor csak a beduin életstílussal, a nomád életmóddal lehet megélni.

Két szikla között ült a nap a hegycsúcán, s mint egy glória ragyogta körbe, hosszan menetelő csapatunkat, mely mint egy gyalogos karaván vonult a vörös homok dombocskákon.

Amíg újabb megállónkon hallgattuk e vidék történetét a glóriás napkorong lassan teljesen lebukott a hegy mögött, míg ellenkező irányban a telihold felkúszott a hegy fölé. Fejünk félfordulatával egyszerre láttuk mindkettőt a kelő teli Holdat és a lebukó Napkorongot.

Gondolatom ismét elkalandozott a pusztá végtelen nyugalma érzékelve, ahol megáll az idő, ahol Mózes 40 évig terelte nyáját, hallgatta a csend hangját, s válaszait kereste önmagán belül, napkeltében és naplementében gyönyörködött, esténként az égbolt csillagképeit vizsgálta, s igyekezett megfejteni az em-

beri lét titokzatosságát. Vajon megfejthető-e ez a titokzatosság?

Gyönyörű formákat alkotott a szél a homokban, mintha egy akkordot zongorázott volna végig rajta, vagy épp a tenger hullámait utánzó képét kimerevítette volna egy pillanatra. A lábnyomok is változatos tölcserformát alkottak, amikor idegenvezetőnk bemutatatta, hogy három hatalmas lépéssel le lehet érni e magas dombról, s már repült is lefelé, lába szinte alig érintette a homokot, s valóban már lent is volt. Más utunk nincs, úgy, hogy mindenkinek le kell jutnia – adta ki az utasítást, s mi kételkedve, félénken, vagy bátran és kacagva - ki hogy, - de elindultunk lefelé a lejtőn, mintegy le sívelve a homok pályán.

Egy csoda még várt ránk, a Wadi Szurdokja. Mintha egy hatalmas katlanba értünk volna olyan helyre jutottunk. Félelmetes magasságban fogták körbe a katlan fenekét a hegyek, mint a falak. Mivel már hűvös volt, teával kínáltak a beduinok. Itt a homokban kvarc-köveket lehet találni – mutatta vezetőnk, s hirtelen nagyon sokan meggörnyedtünk, mint kiket tömegesen lumbágó gyötör, mert ez nem mindennapi volt, hogy rózsaszínű kvarc-kövecskéket találunk lábunk alatt, amit eddig legfeljebb ékszerek díszeként láttunk. Izgatottan mutattuk egymásnak a kincseket, egyiket a másik után. Amikor egy jókora sziklatömb mellett ismét a homokba túrtam – félig felegyenesedve egy óriási kőarc nézett rám. Egy hatalmas férfifej volt belefáradva a sziklába. A mérhetetlen nagyságú katlan másik oldalán a végeláthatatlan fal előtti úton valódi karaván haladt. Futásnak eredtem, hogy közelebbről egy felvételt készíthessek a különös háttér előtt méltóságteljesen, de feltehetően nagy léptekkel haladó teve-karavánról, de a távol-

ság csalóka volt, mert futásom ellenére szinte semmit nem csökkent a távolság, s a karaván elkanyarodott, kiúszott a képből, már csak a vége látszott aztán eltűnt a sziklafalak között. A magas falat nem fogta be a szem, a fal lábánál felfelé ívelő homokon elszórtan gyérlevelű, ritkás bokrok voltak, s ez a feltűnő, majd elvonuló karaván benne, mintha mese- vagy kalandfilmek képeit láttam volna. „Homokbagyókerezett” lábbal álltam és néztem a messzeségbe a látvány után, mint aki nem is hisz a szemének. A Wadi szakadéknál a homokban féldrágakövek hevernek, a szikla tömbbe hatalmas portré faragva, a távolba úszó karaván... - lehetségesek ezek? Mi vagyunk a részesei? Velünk történik, (vagy/és ki „rendezte” ezt a színes mesefilmet)–kérdeztem magamtól. A hatalmas katlanba már nem süttött be a nap. Amikor legközelebb megálltak a dzsipek sötét este volt és hideg. De ez is különös volt. A sivatagban lámpafények világítottak meg egy hegyoldalt. Sziporkázón ragyogtak bizonyos távolságban, mint a csillagok az égen. Hosszú, csuklyás, bélelt kabátom jó szolgálatot tett, mert valóban igen

hideg lett. Besétált a nem kis létszámú seregünk a beduin faluba, ahol a hatalmas sátor előtt párás pohárban Uzo-jellegű pálinka-félével kínáltak bennünket, ami igen jól esett a hűvös estében. A sátorban már szólt a zene, az alacsony, hosszú asztalokon mécsesek égtek, s a szintúgy hosszú ülőalkalmatosságok kemény párnákkal voltak letakarva. Szép szál beduin férfiak szolgálták fel az italokat, férfiak mutatták be a táncukat, egy esküvői szertartás imitációjának is tanúi lehettünk. A hastáncosnő műsora után, amikor mindenkit táncra invitáltak, Nadim kiperdült a sátor közepére, s hívta az Ő csapatát, hogy mutassuk meg mit tanultunk mi ebben a műfajban.

Nem kérettük magunkat, pillanatok alatt kint kigyóztunk mi is, igaz csak „kiskigyó” módjára, de Nadim azt mondta a végén, hogy büszke a csapatára. Mi voltunk a legbátrabbak. Hát ilyen a magyar virtus – mondtam. A vacsora alatt mindnyájan kissé elcsendesedtünk, érthetően. Nem akármilyen nap volt ismét mögöttünk. A zene még-hallatszott a csillagos éjszakában, ahogy a várakozó buszokhoz mentünk – melyek közben ide érkeztek. A csillagok közel voltak, nem annyira mint ahogy Egyiptomban éreztem, - most novemberben vége felé jártunk - hidegen sziporkázva ragyogtak, épp az a csillagkép volt előttem, amint otthon is tőle köszöntem el, a hazai égbolt alatt. Nadim még énekelt a buszon is miközben Aqaba felé haladtunk.

Aqabában ugyanabba a szállodába érkeztünk, ahonnan néhány nappal ezelőtt elindultunk. A Radission SAS várt bennünket. Milyen távolinak tűnt az idő attól a sok gazdagságtól amit e néhány nap élményei, látnivalói nyújtottak.

A sivatag vörös homok-szemcséitől hosszú, meleg zuhanyozás szabadított meg. Csak vászoncipőmben hagytam benne ezt a szuvenírt, amit haza is hoztam Magyarországra.

S a novemberi meleg reggelen Jordániában utolsó kirándulásunkra készültünk. Ez utolsó napon a Fáraó szigetre (Pharaoh-sziget) indultunk hajóval.

Letört és feszült voltam ezen a reggelen. Okát sem tudtam, hogy miért. Talán, hogy ismét véget ért valami, ami a felfedezés izalmát adta, ami messze volt a hétköznapiaktól, ami megtöltötte az ember pórúsait energiával, élménnyel, gyermeki ráfeledkezéssel a világra. A megérkezés és visszaindulás. A kezdet és a vég. Mindig szomorú leszek az ilyen utaknak a vé-

gén. Talán azért, hogy mindezeket át akartam görgetni gondolataimon, leülepíteni az eseményeket a tengerparton ülve, hallgatva a kristálytisza víz ütemes csobbanását, bámulva a fényeket a fodrain. Ehelyett hajóra szálltam sokad magammal, az emberek fecsegték körülöttem közös ismerősökről, munkahelyről, politikai eseményekről.

Morózus voltam és barátságtalan, haragudtam magamra és útitársaimra, holott pontosan tudtam, hogy igaztalanul.

– Mi bajom van? – kérdeztem magamtól s kérdezték tőlem. Nem tudtam rá feleletet adni, még akkor sem, amikor a jókora hajó kihúzott a szomszéd szálloda öbléből.

Hétágra sütött a nap, meleg volt, a szellő körbelengett bennünket ahogy elindultunk, alulról pedig a hajó körül tajtékot vető víz küldte hűsítő leheletét.

Látcsövemhez menekültem, hogy rossz kedvem pállástoljam, s pásztáztam a part vonulatát. Először Izrael partját, majd Egyiptom vonulatait, - s még az úti cél vége előtt - Szaud-Arábia partjait is láthattuk.

Hogy mindössze két óra hossza alatt három ország határát pásztázhatja tekintetem ez megint olyan izgalommal töltött el, mint amikor Gadarából láttunk három országra.

Olyan közel volt hozzám a három ország, mint ott-hon ha erkélyemen üldögélve a Gellért hegyben gyönyörködöm.

Egyiptom partján egy-egy kisebb szálloda látszott, mozgás alig volt észlelhető, békés, csendes volt az egész vidék.

Majdnem dél volt, amikor a Fáraó-szigetre értünk. A sziget Egyiptomhoz tartozik, egy hajdan volt ka-

tonai erőd - Szaladdin erőd -, amit korall-világ vesz körül.

A nap forrón tűzött, a sziget érdektelennek tűnt első látásra, egy kopár, növényzet nélküli erőd, déli hőségben. – Ugyan mi nézni való van itt, morogtam még mindig befelé. Motoros csónakokkal szállítottak át bennünket a szigetre, kis csapatokban. Meredek lépcsőn másztunk fel az egyik bástyához, fújtatva, majd ugyan olyan nehezen leereszkedtünk az erőd másik oldalán. Mintha Rejtő Jenő valamelyik regényébe telepedtünk volna bele. Nagyon a lábunk alá kellett nézni, nehogy mellé lépjünk, de így legalább megláttam amit alig akartam hinni, opálos fehérben játszó és rózsaszínes-sötétszürke közetben sziporkázó pirit-szemcsék ragyogtak mint a gyémánt. Micso-da gyönyörűség. Nézzétek min járunk – szóltam, de senki nem figyelt rám.

A kilátás gyönyörű volt, innen fentről kirajzolódott az ultramarin színű tengert türkizre festő korall jelenléte. Az egyetlen büfé pálmalevél tetejének árnyékában megittunk egy üdítőt, s indultunk vissza. A part is s a víz széle is ezektől a rózsaszín-sötétszürke, pirit-gyémántcsillogású féldrágakövektől sziporkázott. Most már szívesen elmerültem volna ezek gyönyörködésében.

Míg a motorcsónak fordult a következő szigetnéző-kért, a társaság visszaérkezett része már a vízben „pipázott” búvárfelszerelésével, s gyönyörködött a korallvilág ezerszínű csodáiban.

Az úszás véglegesen elűzte rossz hangulatom minden maradékát. A kellemesen hűs víz lehűtötte a fejem, átrendezte gondolataim, belül is frissé tette a vér áramlását az erekben, csodát tett ez a merülés.

A balzsamos fürdőzés után már jól esett a roston sült hús, a saláták.

Még volt a délutánból egy kevés, amikor a hajónk komótosan megfordult a sziget mellett – melynek sarkánál épp egy vitorlás tűnt elő, mintha régi idők kalózfilmjeiből küldték volna – s visszaindultunk Aqabába.

Még láttuk a hajótest mellett úszkáló tintahalakat, és a millió színes halak raját. A hajó utasai elcsendesedtek, mindenki átadta magát a tenger és partja szemlélődésének.

Aqabába érve a lemenő nap köszönt el tőlünk rőt vörös sugarait villogtatta a vízen, s a hegyek csúcsán, intett és eltűnt.

Aqaba öble a lemenő napban, bizsergetően szépséges volt, a szem itta a látványt szomjasan, s nem tudott betelni véle. Mindnyájan úgy álltunk a hajó fedélzetén leszállásra várva, mintha a lenyugvó napnak tisztelegnénk.

„Utolsó vacsoránkhoz” készülődtünk az elegáns Radission SAS Hotelben. Gyertyák égtek az asztalon, a Szentföld bora a kis zöld palackban, s aranysárga színben a pohárban. Mindenki csendes volt, mintha búcsúztattunk volna valakit. Magunkat búcsúztattuk el ettől az őszinte, szinte családiasan barátságos belső békét, harmóniát árasztó országtól. Jordániától, annak magas kultúrájától, amit úgy adott, hogy nem telepedett ránk, nem nyomott, mindent szabadon és melegen adott mint a sivatagi szél, körbecirógatott bennünket. Vacsora után, éjfélig még a tenger csapkodását hallgattam, amint szelíden ölelését küldte a kavicsos homoknak, s a tiszta csillagos eget bámultam, a csillagképek ugyanott voltak érzésem szerint mintha otthon a Pagony utcából néztem volna.

Éjfélkor csendesen gyülekeztünk – mint akik nem akarják elhinni, hogy véget ért, - hogy a repülőtérré induljunk.

Éjfélkor indultunk, hogy elhagyjuk az ókor világát, s a mai Jordániát.

Jordániát a királyságot. A Királyságot, ahol az ország élén a király uralkodik, de van parlament is, Alsó- és Felső Házzal. A király a Felső házba 4 tagot választ. Az Alsóház 80 tagját - 4 évente – népe választja.

1976-ban Egyiptom - első arab országként- békét kötött a Jordániával is szomszédos Izraellel, Izrael visszaadta Sila térségét és Tabak-ot, - Jordánia visszaadta a kormányzást a palesztinoknak. Azóta a palesztinok Jordániától függetlenül tárgyalásokat kezdeményezhettek Izraellel.

Madridban megkezdődtek a béke-tárgyalások, s 1994- október 24-én megkötötték a Jordán- Izraeli béke. Rabin és II. Husszein között kötötték meg a béke, a tárgyalásokat Clinton felügyelte. (A politika mintha soha nem a béke pártján állna, Rabin azóta halott, - meggyilkolták. – Amerika Irakban kirobbantja a háborút 2003-ban!)

Jordánia békét kötött szomszédaival, békében él, békére törekszik, a béke földje! Ez a béke árad földjéből, lakóiból, levegőjéből.

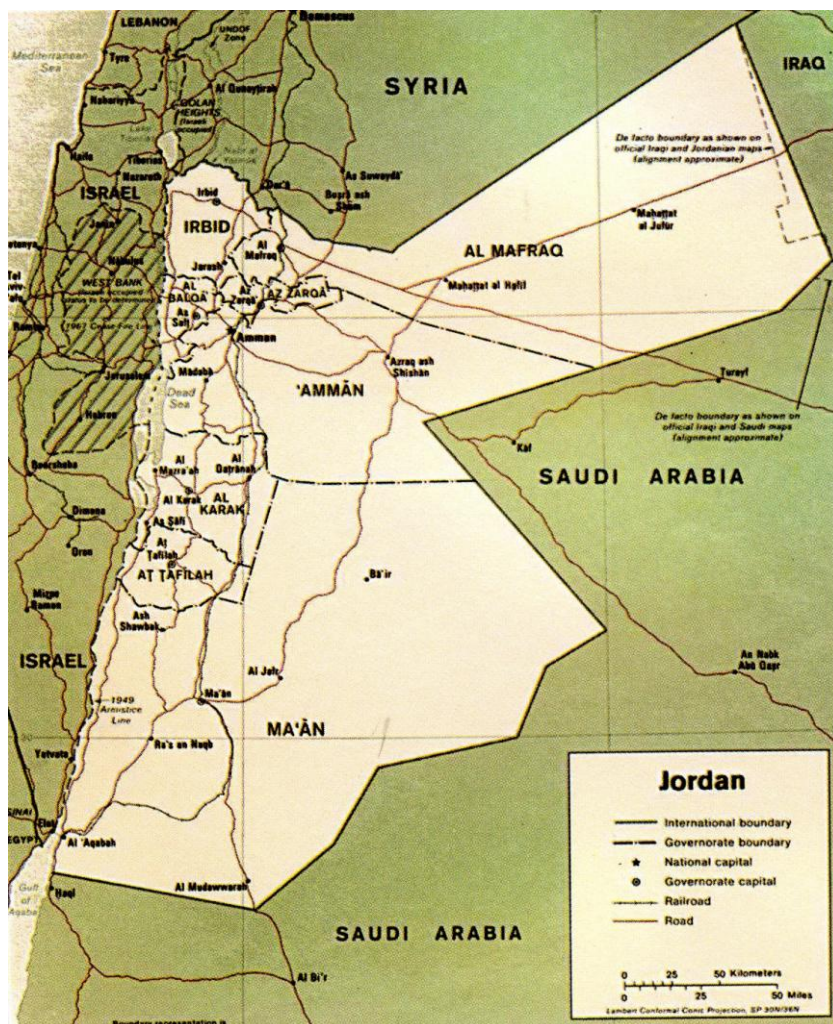
Ez a számukra a legfontosabb, s ez a jövőjük. Megérdemlik a békés életet, fejlődést, hogy megmutathassa szépségeit, csodáinak mérhetetlen sokaságát.

Mutassátok meg Jordániát a világnak!

A sivatag

A sivatag homokja
A Föld-Anyá melege.
A sivatag éjszakája
Csillagos takaró.
Érintkezése minden dimenzióknak,
Az Univerzum lehelete.
Az Univerzum simító tenyere
Szétfutó életvonalakkal,
Köldök homorulattal,
Apró dombokkal,
Lepergő homokkal,
Egyetlen száraz ággal,
Beduin hallgatással,
A sivatag maga:
Isten homloka.

Budapest, 2002. január 8.

"Lassan haladunk, a szűk kanyonban hallgatva még sosem hallott érdekeségeket. Csak egy keskeny sáv látszik az ég ragyogó kékjéből. Árnyékok és fények különös játékát nézi az ember. Mintha az óriások országában járnánk, s apró törpék lennének a magas kőfalak mellett. Idelenn, embermagasságban még mindig hűvös van, s mély tónusúak az árnyékok, aztán ahogy felfelé tekintünk, nyílnak ki a színek, mint a virágszirmok, sárgán és vörhenyesen tündökölve.

Három-négy embermagasságban már félárnyékok, aztán fent fény és fénynyaláb a sziklák közötti keskeny csíkban. Ezek a képek nehezen leírhatók, ezt a különleges élményt az ember a lelkével éli át igazán.

Hirtelen mindnyájan megtorpanunk. Mint mély barlang barna szája nyílik ki a szikla, a közé fúródó fény-kígyótól. Ez az eddig égbolt kékjéből hasított fény-sáv most szemben magasodik előttünk, enyhe S-alakban tekergőzve, s a barna barlang szájba rózsaszín nyelvet varázsol, melyben az égig érő, minden pillanatban új formát öltő, szétnyíló fény-takaró hasadékon meg-hökkentő káprázat vibrál. Ez a friss, üde rózsás fény megvilágít egy építményt, egy faragványt, egy oszlopot, tündér-rózsa szirmának pompájával. A szemközi kép minden részletén hullámszik a napsugár. Ez Petra csodája, a világ nyolcadik csodája."

